

Europaparlamentets syn på jämställdhet

En undersökning om det finns några samband mellan EU-parlamentarikernas ideologiska bakgrund, nationella tillhörighet samt kön, och deras syn på jämställdhet

Abstract

This paper is a statistical examination about how the European Parliament views questions about equality between women and men. It focuses on how the members understand gender equality depending on ideological standpoint, nationality and gender. In other words, it focuses on whether the politicians have different point of views depending on which parliamentary political group they belong to, which member state they are coming from or which gender (man/woman) they have.

Equality between women and men is a complex problem. This paper is concentrating on two questions; the problem about setting up a European gender institute and the problem about gender mainstreaming.

The examination, which is a statistical examination about how politicians were voting in both questions, shows that all variables, ideological standpoint, nationality and gender, are determining factors for their voting behaviour in questions about gender equality. Ideological standpoint is the most important variable, second in place is gender and the least important factor is nationality.

Key words: European Parliament, gender equality, voting behaviour, ideological standpoint, nationality, gender

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
2	Disposition	3
3	Syfte och problemformulering	4
4	Metod	6
4.1	Samband	7
4.2	Definition av variablerna ideologisk bakgrund, nationell tillhörighet och kön	8
5	Material	11
6	Teoretisk bakgrund – röstningsbeteende i politiska sammanhang	12
7	Empirisk Bakgrund	15
7.1	Europaparlamentet	15
7.2	Det europeiska jämställdhetsinstitutet	16
7.3	Integrering av ett jämställdhetsperspektiv i europaparlamentet	17
8	Analys	19
8.1	Det europeiska jämställdhetsinstitutet	19
8.1.1	Ideologisk bakgrund	19
8.1.2	Nationell tillhörighet	23
8.1.3	Kön	26
8.2	Integrering av ett jämställdhetsperspektiv i europaparlamentet	27
8.2.1	Ideologisk bakgrund	28
8.2.2	Nationell tillhörighet	31
8.2.3	Kön	33
9	Avslutning	36
9.1	Sammanfattning	36
9.2	Varför samband?	37
10	Referenser	41

1 Inledning

Principen om att kvinnor och män ska ha lika lön för lika arbete har funnits med sedan EG bildades 1958. Sedan dess har EU:s arbete på området jämställdhet vidgats, och jämställdhet mellan kvinnor och män är idag ett mål för unionens verksamhet. Jämställdhetsarbetet inom EU utgår från i huvudsak tre punkter: Principen om lika lön, positiv särbehandling och jämställdhetsintegrering, vilket betyder att ett jämställdhetsperspektiv ska genomsyra all EU-verksamhet (EU-upplysningen 2008 a).

För att integrera ett jämställdhetsperspektiv inom EU har EU ett flerårigt handlingsprogram för jämställdhetsarbete. Det nuvarande programmet gäller för perioden 2006-2010 och fokuserar på sex olika punkter. En punkt handlar till exempel om att förbättra möjligheterna att förena arbete och familjeliv. En annan punkt lyfter fram frågan om att bekämpa könsbaserat våld och människohandel (Kommissionen 2006).

Det är inte en lätt uppgift att förverkliga punkterna och i förlängningen skapa en jämställd union. Det krävs ekonomiska resurser, kunskap och vilja. Några faktorer som idag mer eller mindre saknas inom EU. Kommissionen, rådet och europaparlamentet (EP) är medvetna om det. Därför har de beslutat att inrätta ett europeiskt jämställdhetsinstitut. Det nya institutet ligger i Litauens huvudstad Vilnius och ska påbörja sin verksamhet så snart som möjligt, förhoppningsvis under våren 2008 (Europaparlamentet 2006 a, European Commission 2008, Sterner 2007: 1-3).

För att uppnå jämställdhet inom EU är det inte bara viktigt att öka medvetenheten om jämställdhet i medlemsländerna, det är också nödvändigt att öka kunskaperna inom EU:s politiska institutioner. Därför presenterade utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män (FEMM) ett betänkande om integrering av ett jämställdhetsperspektiv i utskottsarbetet i EP. Betänkandet handlar i korthet om hur man på olika sätt, till exempel genom jämställdhetsutbildning för ledamöterna, kan öka jämställdheten inom parlamentet (Europaparlamentet 2007 a).

Man röstade om båda frågorna, frågan om att inrätta ett jämställdhetsinstitut och frågan om jämställdhetsintegrering, i parlamentet. Majoriteten av parlamentarikerna röstade, efter flera ändringar i förslagen, ja till dem båda. Trots att det till slut blev ett ja i båda frågorna fanns det starka motsättningar (Omröstningsresultat A6-0043/2006, Omröstningsresultat A6-0478/2006).

Det är intressant att studera hur EP röstade i varje fråga. Parlamentarikernas röstningsbeteende säger något om hur man ser på jämställdhet i parlamentet; om parlamentet har en positiv eller negativ inställning till frågor som handlar om jämställdhetsarbete inom unionen.

EP består inte av en homogen grupp politiker. I parlamentet samlas ett stort antal manliga och kvinnliga parlamentariker med olika bakgrund när det gäller ideologisk bakgrund och nationell tillhörighet. De kommer från olika länder och representerar olika partier som säkert har skilda uppfattningar om vad jämställdhet är. Det öppnar upp för frågan om parlamentarikernas syn på jämställdhet skiljer sig åt beroende på vilken politisk grupp de tillhör, vilket medlemsland de kommer ifrån eller vilken könstillhörighet (om de är man eller kvinna) de har?

Tidigare forskning om röstningsbeteende i politiska sammanhang visar att alla variabler, ideologisk bakgrund, nationell tillhörighet och kön, har betydelse för hur politiker väljer att

rösta i olika politiska frågor. Majoriteten av forskning om röstningsbeteende i EP visar att parlamentarikerna röstar främst med sina politiska grupper. I vissa fall väljer parlamentariker dock att frånga den politiska gruppens gemensamma ståndpunkt och istället rösta med utgångspunkt i nationella intressen. Det är inte lika vanligt med studier om betydelsen av könstillhörighet för EU-parlamentarikernas röstningsbeteende. Men forskning om kön i svensk politik visar att det finns ett tydligt samband mellan politikers könstillhörighet och deras ståndpunkt i olika politiska frågor (Hix m.fl. 2005: 231-232, Oskarson & Wängnerud 1995: 140-141).

Mot bakgrund av detta syftar denna uppsats till att mot bakgrund av den tidigare forskningen undersöka om det finns några samband mellan EU- parlamentarikernas ideologiska bakgrund, nationella tillhörighet samt kön, och deras syn på jämställdhet.

2 Disposition

I följande avsnitt presenteras syfte och problemformulering i koncentrerad form. Både syftet och frågeställningarna utgör grunden och är vägledande för uppsatsens centrala del – analysen. I nästa avsnitt ”Metod” förklarar jag hur jag gått till väga för att undersöka om det föreligger några samband mellan EU-parlamentarikernas ideologiska bakgrund, nationella tillhörighet samt kön, och deras syn på jämställdhet. Jag diskuterar och motiverar mitt val av jämställdhetsfrågor och variabler. Jag tar också upp frågor och eventuella problem som är vanliga när man arbetar med samband.

Avsnittet ”Metod” följs av ett avsnitt om material. Det är en kort diskussion om det material som jag använder mig av i denna uppsats.

Efter avsnittet ”Material” presenteras både en teoretisk och en empirisk bakgrund. Den teoretiska bakgrunden sammanfattar tidigare forskning om de tre variablerna ideologisk bakgrund, nationell tillhörighet och kön. Den empiriska bakgrunden omfattar en översikt över europaparlamentet (EP) som en politisk institution, och en kort beskrivning av frågan om ett jämställdhetsinstitut och frågan om jämställdhetsintegrering. Både den teoretiska och den empiriska bakgrunden syftar till att ge en ökad förståelse av undersökningen.

Sedan kommer själva analysen. I analysen försöker jag att besvara frågeställningen om det finns några samband mellan ledamöternas ideologiska bakgrund, nationella tillhörighet samt kön, och deras syn på jämställdhet. Här presenteras och analyseras det statistiska materialet som utgör grunden för analysen. En närmare beskrivning av hur analysen är strukturerad finns i början av avsnittet som kortfattat heter ”Analys”.

Hela uppsatsen avslutas med ett avsnitt som heter ”Avslutning”. Här sammanfattar jag de viktigaste resultaten i analysen och för en diskussion kring dem.

3 Syfte och problemformulering

Denna uppsats syftar till att mot bakgrund av tidigare forskning om röstningsbeteende i politiska sammanhang undersöka hur man ser på jämställdhet i parlamentet. De parlamentariker som sitter i europaparlamentet (EP) har givetvis olika åsikter om jämställdhet. De kommer från olika länder och representerar olika partier, som säkert har skilda uppfattningar om vad jämställdhet är. Dessutom skiljer sig parlamentarikerna åt när det gäller kön, något som också kan vara betydande för synen på jämställdhet.

Syftet är alltså att undersöka hur man ser på jämställdhet i parlamentet med avseende på variablerna ideologisk bakgrund, nationell tillhörighet och kön. Med andra ord är syftet att försöka ta reda på om EU-parlamentarikernas syn på jämställdhet skiljer sig åt beroende på vilken politisk grupp de tillhör, vilket land de kommer ifrån eller vilken könstillhörighet (om de är man eller kvinna) de har.

Tidigare forskning om röstningsbeteende i politiska sammanhang visar att alla variabler, ideologisk bakgrund, nationell tillhörighet och kön har mer eller mindre betydelse för hur politiker röstar i politiska frågor i allmänhet (Hix m.fl. 2005: 231-232, Oskarson & Wängnerud 1995: 140-141).

Jämställdhet är en komplex fråga som berör flera politiska områden. I denna uppsats ligger fokus på två jämställdhetsfrågor; dels frågan om att inrätta ett europeiskt jämställdhetsinstitut och dels frågan om integrering av ett jämställdhetsperspektiv i utskottsarbetet i EP. Det betyder att fokus ligger på att undersöka om parlamentarikernas syn på just dessa frågor om jämställdhet skiljer sig åt med utgångspunkt i variablerna ideologisk bakgrund, nationell tillhörighet och kön (Europaparlamentet 2006 b, Europaparlamentet 2007 b).

Uppsatsens övergripande frågeställning är:

Finns det några samband mellan EU-parlamentarikernas ideologiska bakgrund, nationella tillhörighet samt kön, och deras syn på jämställdhet?

Mer explicit uttryckt:

Finns det några samband mellan EU-parlamentarikernas ideologiska bakgrund, nationella tillhörighet samt kön, och deras röstningsbeteende i frågan om att inrätta ett europeiskt jämställdhetsinstitut samt i frågan om integrering av ett jämställdhetsperspektiv i utskottsarbetet i parlamentet?

Jag anser att det är viktigt att undersöka hur man ser på jämställdhet i EP. Parlamentet har med tiden fått alltmer makt och inflytande och har idag en central plats i EU:s beslutsprocess. Det är intressant att titta på hur parlamentet ser på jämställdhet och på så sätt försöka identifiera var drivkraften respektive motståndet mot EU:s jämställdhetspolitik finns. Genom att utgå från variablerna ideologisk bakgrund, nationell tillhörighet och kön är det kanske möjligt att urskilja vilka politiska grupper, medlemsländer eller parlamentariker som är för

respektive emot EU:s jämställdhetsarbete (Regeringens hemsida 2008 a, Bomberg m.fl. 2004: 82-85).

Kunskap om hur man ser på jämställdhet i parlamentet, och en medvetenhet om var drivkraften respektive motståndet mot EU:s jämställdhetspolitik finns, är enligt min mening en viktig del i jämställdhetsarbetet på europeisk nivå. Utan en medvetenhet om partigruppernas, medlemsländernas och de manliga respektive de kvinnliga ledamöternas syn på jämställdhet, och en insikt om deras eventuella åsiktsskillnader, är det svårt att försöka uppnå någon form av enighet. Sammanhållning mellan de olika politiska grupperna, medlemsländerna och mellan manliga och kvinnliga ledamöter är en nödvändighet för att uppnå en effektiv jämställdhetspolitik inom EU.

4 Metod

I denna uppsats använder jag mig av fallstudie. Det är ett av de vanligaste tillvägagångssätten vid forskning. Att tydligt definiera vad en fallstudie kan tänkas vara är komplicerat, men övergripande kan man säga att fallstudie inbegriper både själva forskningsprocessen och dess slutresultat, det vill säga forskningsresultaten om själva fallet. Fallstudie syftar inte i första hand på en konkret metod, utan på ett studieobjekt. Oavsett vilken metod vi väjer, väljer vi att studera ett specifikt fall (Esaiasson m.fl. 2004: 119-120, Stake 2000: 435-436).

Här utgörs ”ett specifikt fall” av två fall; dels frågan om att inrätta ett europeiskt jämställdhetsinstitut och dels frågan om integrering av ett jämställdhetsperspektiv i utskottsarbetet i europaparlamentet (EP). Det är två aktuella och intressanta frågor som ligger inom EU:s jämställdhetspolitik. En integrering av ett jämställdhetsperspektiv i utskottens verksamhet kan förstås som en positiv utveckling i EU:s interna jämställdhetsarbete. Ett inrättande av ett jämställdhetsinstitut innebär en stor satsning i utvecklingen av både det interna och det externa jämställdhetsarbetet inom EU (Europaparlamentet 2006 b, Europaparlamentet 2007 b).

Frågan om ett jämställdhetsinstitut gick igenom två behandlingar. I denna uppsats ligger fokus på den första behandlingen. Den andra frågan om jämställdhetsintegrering innehåller en rad punkter. Här ligger fokus på punkten om vikten av integrering av ett jämställdhetsperspektiv i lagstiftning, kommunikations- och informationspolitik, budgetering och personalpolitik (punkt 8 i betänkandet om integrering av ett jämställdhetsperspektiv i utskottens verksamhet) (Europaparlamentet 2006 b, Europaparlamentet 2007 b).¹

Frågorna är intressanta var för sig, men särskilt i förhållande till varandra. Det är intressant att parlamentet röstade ja till ett jämställdhetsinstitut i första (och den andra) behandlingen, men nej till punkten om jämställdhetsintegrering. Det skiftande resultatet säger något om hur man ser på jämställdhet i parlamentet. Det säger något om vilken typ av jämställdhetspolitik parlamentet är intresserad av driva, och hur långt parlamentet är beredd att gå i jämställdhetsarbetet inom EU (Omröstningsresultat A6-0043/2006, Omröstningsresultat A6-0478/2006).

Jag väljer att betrakta frågorna, frågan om ett jämställdhetsinstitut och frågan om jämställdhetsintegrering, som representativa för EU:s jämställdhetspolitik. Jag behandlar dem som fall av jämställdhetsfrågor inom EU. Frågorna är enligt min åsikt bra exempel på jämställdhetsfrågor som behandlas i EP. De täcker inte alla typer av jämställdhetsfrågor som behandlas i parlamentet, men de ger en bra bild av på vilka sätt EU arbetar för att öka jämställdheten (Devine 2002: 204-207, Stake 2000: 436-438).

Ett antagande om att frågorna är representativa för EU:s jämställdhetspolitik leder till både generella och specifika slutsatser om hur man ser på jämställdhet i parlamentet. Det leder till slutsatser om vilken syn parlamentet har på jämställdhet i allmänhet, och slutsatser om hur parlamentet uppfattar just frågan om ett jämställdhetsinstitut och jämställdhetsintegrering (Devine 2002: 204-207, Stake 2000: 436-438).

¹ Se avsnittet ”Empirisk bakgrund” för en närmare beskrivning av bänkandet om ett jämställdhetsinstitut och betänkandet om jämställdhetsintegrering.

4.1 Samband

När man undersöker om det föreligger ett samband mellan två variabler är det viktigt att ta hänsyn till en rad frågor. En central fråga är vad som är orsak och verkan. Det är viktigt att från början klargöra ett sambands riktning. Ibland kan det vara svårt att avgöra riktningen, men i detta fall är det relativt enkelt. Det är uppenbart att åtminstone variablerna nationell tillhörighet och könstillhörighet, men troligtvis också ideologisk bakgrund, föregår variabeln syn på jämställdhet. Nationell tillhörighet, könstillhörighet och ideologisk bakgrund kan förstås som mer eller mindre egenskaper eller faktorer, medan syn på jämställdhet, närmare bestämt röstningsbeteende i jämställdhetsfrågor, kan förstås som en handling som orsakas av vissa egenskaper. I forskning om ”politisk beteende” brukar till exempel kön, ålder, värderingar och åsikter etcetera placeras före faktiska handlingar, till exempel hur man röstar, i en orsakskedja. Därför väljer jag att betrakta ideologisk bakgrund, nationell identitet och kön som orsaker (oberoende variabler), och syn på jämställdhet som verkan (beroende variabel) (Esaïasson m.fl. 2004: 74-75).

En annan viktig fråga är om det finns andra relevanta orsaker till parlamentarikernas syn på jämställdhet än ideologisk bakgrund, nationell tillhörighet och kön. Svaret är att givetvis finns det andra förklaringar. Det finns flera forskare som menar att till exempel medlemsländernas nationella valsystem och partistruktur på olika sätt inverkar på parlamentarikernas röstningsbeteende i EP (Esaïasson m.fl. 2004: 73, Hix 2002: 668).

Jag väljer dock att bortse från den typen av förklaringar och enbart koncentrera mig på variablerna ideologisk bakgrund, nationell tillhörighet och kön. I detta sammanhang uppfattar jag dem som mest relevanta. Majoriteten av tidigare studier om röstningsbeteende i EP visar att ideologisk bakgrund och nationell tillhörighet är de variabler som i allmänhet har störst inverkan på parlamentarikernas röstningsbeteende. Jag tror att det förhåller sig på samma sätt i frågan om jämställdhet. Det saknas omfattande studier om vilken betydelse variabeln könstillhörighet har för EU-parlamentarikernas röstningsbeteende. Men forskning om kön inom svensk politik visar att kön är en avgörande variabel när det handlar om jämställdhet. Min uppfattning är att könstillhörighet har minst lika stor betydelse inom EP som inom svensk politik (Hix m.fl. 2005: 216, Norris 1996, Oddbjorn 2001, Oskarson & Wängnerud 1995, Wängnerud 1999).

En annan central fråga när man studerar samband är den om dess styrka. En ofta återkommande fråga är vad som ska betraktas som starkt respektive svagt samband. I kvantitativa studier med tillgång till statistiska mått är det relativt lätt att mäta sambandets styrka. I kvalitativa studier utan den typen av mått är det svårare (Esaïasson m.fl. 2004: 81-83).

Denna uppsats är främst en kvantitativ undersökning. Undersökningen baserar sig på statistiskt material. Det statistiska materialet kompletteras dock med annat, kvalitativt, material. Undersökningen kan därför till viss del också sägas vara kvalitativ. I detta sammanhang betyder det att det är relativt lätt att uttala sig om vilken styrka sambanden mellan ledamöternas ideologiska bakgrund, nationella tillhörighet samt kön, och deras syn på jämställdhet har (Esaïasson m.fl. 2004: 219-220, 233-234).

Det är inte bara de enskilda sambandens styrka som är intressant. Det är också intressant att jämföra vilken styrka sambanden har i förhållande till varandra. Om man inte bedömer sambandens styrka i relation till varandra kan det vara svårt att få en uppfattning om hur relevanta de oberoende variablerna är, i detta fall ideologisk bakgrund, nationell tillhörighet och kön, och hur de hänger samman med varandra (Esaïasson m.fl. 2004: 82).

Variablerna ideologisk bakgrund, nationell tillhörighet och kön är inte separerade utan tvärtom inflätade i varandra. Trots att det finns statistiskt material att utgå ifrån kan det ibland

vara svårt att bestämma vilken av variablerna som har störst betydelse. Det är ganska vanligt att två variabler tillsammans förklarar ett visst samband. I detta fall skulle det kunna vara så att ideologisk bakgrund och nationell tillhörighet tillsammans förklarar ledamöternas syn på jämställdhet. Det viktigaste är dock inte att bestämma vilken av variablerna som har störst betydelse, utan att man är medveten om hur de förhåller sig till varandra (Esaiasson m.fl. 2004: 82).

4.2 Definition av variablerna ideologisk bakgrund, nationell tillhörighet och kön

När man jobbar med samband är det nödvändigt att bestämma hur många värden varje orsaksvariabel ska innehålla. I detta fall väljer jag att tilldela varje variabel relativt få värden. Anledningen till det är att jag vill ha ett tydligt mönster. Flera värden på en variabel innebär ett mer detaljrikt, men också svårtolkat, mönster.

Den första variabeln, ideologisk bakgrund, ger jag två värden; höger respektive vänster. En höger-vänster används i flera sammanhang, inte minst för att karaktärisera såväl partisystem som partier och individer. Det finns dock många kritiker som anser att skalan är en förlegad och alltför förenklad modell av verkligheten (Goldmann m.fl. 1997: 87-88).

Hur begreppsparet ska definieras är en omstridd fråga. Det finns flera olika definitioner. En av de vanligare vilar på begreppen kapitalism motsatt socialism och individualism motsatt kollektivism. Höger-grupper karaktäriseras av en kapitalistisk och individualistisk syn, medan vänster-grupper karaktäriseras av en socialistisk och kollektivistisk syn, på samhälle och individ (Goldmann m.fl. 1997: 87-88).

Med utgångspunkt i de definitionerna av höger respektive vänster kategoriserar jag de åtta politiska grupperna i parlamentet på följande sätt:²

Höger: Europeiska folkpartiet (kristdemokrater) och Europademokrater (EPP-ED), Alliansen liberaler och demokrater för Europa (ALDE), Unionen för nationernas Europa (UEN), Oberoende och demokrati (IND/DEM), Identitet, tradition och suveränitet (ITS)

Vänster: Socialdemokratiska gruppen i Europaparlamentet (ESP), De gröna/Europeiska fria alliansen (De gröna/EFA), Europeiska enade vänstern/Nordisk grön vänster (GUE/NGL) (Europaparlamentet 2008 a)

Det är komplicerat att kategorisera de politiska grupperna i EP. Grupperna förhåller sig inte till höger-vänster på samma sätt som till exempel de svenska partierna. De grupper som jag har placerat till höger har enligt min mening en kapitalistisk samhällssyn och förespråkar privata lösningar i större utsträckning än vad grupperna till vänster gör. Men flera av höger-grupperna värnar samtidigt om kollektivet, vilket kanske hänger samman med att de har starkt

² I dagsläget finns det enbart sju politiska grupper, eftersom gruppen i ITS upphörde i mitten av november 2007. ITS deltog i omröstningen om jämställdhetsintegrering, men inte i omröstningen om ett jämställdhetsinstitut som ägde rum i mitten av mars 2006, eftersom gruppen bildades först i januari 2007 (Europaparlamentet 2007 c).

konservativa och traditionella värderingar, särskilt i frågan om jämställdhet (Europaparlamentet 2008 a, Europaparlamentet 2008 b).

De politiska grupper som jag har placerat till vänster, åtminstone ESP och GUE/NGL, har enligt min åsikt en socialistisk och kollektivistisk samhällssyn. De Gröna/EFA är dock något mer liberala i sin politik. Något som också är gemensamt för vänster-grupperna är ett globalt samhällsperspektiv. Höger-grupperna är mer nationalistiska i sin politik. Till exempel definierar IND/DEM:s medlemmar sig själva som främst EU-kritiker. Medlemmarna har tagit avstånd från en ideologisk kategorisering. Jag väljer dock att kategorisera IND/DEM till höger eftersom jag anser att gruppens politik genomsyrar konservativa och nationalistiska värderingar, några faktorer som är typiska för grupperna till höger (Europaparlamentet 2008 a, Europaparlamentet 2008 b, IND/DEM:s hemsida 2008).

Jag avstår från att kategorisera gruppen de Grupplösa (NI) eftersom gruppens medlemmar saknar en ideologisk gemenskap (Europaparlamentet 2008 b).

Den andra variabeln, nationell tillhörighet, ger jag tre värden; medlemsländer med en god jämställdhetspolitik, medlemsländer med en godkänd jämställdhetspolitik och medlemsländer med en underkänd jämställdhetspolitik. Jag anser att det är nödvändigt att utgå från tre värden med tanke på det stora antalet medlemsländer (25 stycken länder) och de stora skillnaderna i hur medlemsländerna arbetar med jämställdhet på nationell nivå. Endast två värden skulle leda till alltför spretiga kategorier.

När jag har definierat kategorierna har jag använt mig av rapporten "Gender Mainstreaming in the EU Member States". Jag har också använt mig av statistik över andelen manliga respektive kvinnliga ledamöter i varje medlemslands parlament (Stern & Biller 2007, Europaparlamentet 2007 a).

Rapporten "Gender Mainstreaming in the EU Member States" är en kartläggning över hur långt de olika medlemsländerna kommit i jämställdhetsarbetet på nationell nivå. Varje medlemsland har fått besvara ett antal frågor om jämställdhetsarbete. Exempel på frågor är om det finns en jämställdhetsplan eller om det finns tillgång till utbildning i jämställdhetsintegrering (Stern & Biller 2007).

De olika typerna av medlemsländer är skapade utifrån frågorna i rapporten. Länder med god jämställdhetspolitik är sådana länder som uppfyller flera betydelsefulla kriterier. De har till exempel en utförlig jämställdhetsplan som årligen uppdateras och de avsätter pengar till jämställdhetsarbete. Länder med godkänd jämställdhetspolitik är sådana länder som inte uppfyller lika många kriterier. Och länder med underkänd jämställdhet är länder som saknar viktiga bitar såsom en jämställdhetsplan eller ekonomiska resurser till jämställdhetsarbete (Stern & Biller 2007).

Kategoriseringen av de 27 medlemsländerna ser ut på följande sätt:³

Medlemsländer med god jämställdhetspolitik: Danmark, Finland, Sverige, Österrike

Medlemsländer med godkänd jämställdhetspolitik: Bulgarien, Frankrike, Irland, Litauen, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Rumänien, Spanien, Storbritannien, Tjeckien, Tyskland, Ungern

³ Rapporten "Gender Mainstreaming in the EU Member States" omfattar endast 25 medlemsländer, inte Bulgarien och Rumänien, eftersom undersökningen gjordes i början av mars 2006. Bulgarien och Rumänien blev EU-länder först i januari 2007. Det betyder att det saknas likvärdig information om Bulgarien och Rumäniens nationella jämställdhetsarbete. Jag väljer att därför placera de två länderna i kategorin medlemsländer med godkänd jämställdhetspolitik, trots att de troligtvis skulle ha hamnat i kategorin medlemsländer med underkänd jämställdhetspolitik om de hade deltagit i undersökningen (Stern & Biller 2007).

Medlemsländer med underkänd jämställdhetspolitik: Belgien, Cypern, Estland, Grekland, Italien, Lettland, Polen, Portugal, Slovakien, Slovenien (Regeringens hemsida 2008 b)

Det är inte lätt att på ett objektivt sätt definiera vad som är god, godkänd och underkänd jämställdhetspolitik, och sen placera medlemsländerna i kategorierna. Alla medlemsländer jobbar med jämställdhet på olika sätt. En del länder har till exempel en jämställdhetsplan och exempel på konkreta strategier för hur målen i planen ska uppnås, men saknar tillgång till utbildning i jämställdhetsintegrering. Andra länder jobbar med jämställdhetsintegrering men saknar en specifik jämställdhetsplan (Sternier & Biller 2007).

Samtidigt väger kriterierna olika tungt, och bör därför värderas på olika sätt. Det är inte självklart hur tungt till exempel en jämställdhetsplan väger i jämförelse med jämn könsfördelning i parlamentet.

Kategoriseringen bör därför inte ses som fast och fullständig, utan mer som en indikation på vilken nivå medlemsländerna arbetar med jämställdhet. Indelningen bygger på min bedömning av de olika kriteriernas betydelse och på en analys av vilka länder som uppfyller flest respektive minst och antal kriterier.

Den sista variabeln kön är av naturliga skäl en dikotomi, det vill säga en variabel med endast två värden. Den antar med andra ord två värden; man respektive kvinna (Esaiason m.fl. 2004: 79).

5 Material

Denna uppsats innehåller olika typer av material, kvantitativt såväl som kvalitativt material. Utgångspunkten för den statistiska undersökningen är tidigare forskning om röstningsbeteende i politiska sammanhang. Fokus ligger på röstningsbeteende utifrån variablerna ideologisk bakgrund, nationell tillhörighet och kön. Forskningen om ideologisk bakgrund och nationell identitet är forskning om hur man röstar i EP. Forskningen om könstillhörighet utgår ifrån främst svensk politik. Trots att studierna om könstillhörighet utgår från svensk, och inte europeisk politik, anser jag att de är användbara som teoretisk bakgrund i denna uppsats. Min uppfattning är att samma typ av könsstereotypa mönster som finns inom svensk politik återfinns på europeisk nivå inom EP.

I den statistiska undersökningen av hur de politiska grupperna, medlemsländerna och de manliga respektive de kvinnliga ledamöterna röstade i frågan om ett jämställdhetsinstitut och i frågan om jämställdhetsintegrering studerar jag de omröstningsresultat som finns från varje fråga, ”roll-call votes”, översatt till svenska: omröstning med namnupprop.

En stor del av forskningen om röstningsbeteende i EP är baserad, och bygger sina slutsatser, på ”roll-call votes”. Det är dock inte problemfritt. En del kritiker menar att sådana studier inte är tillräckligt tillförlitliga, eftersom det innebär en alltför stor förenkling av parlamentarikernas röstningsbeteende (Carrubba & Gabel 1999: 1-4).

I detta fall anser jag att det inte är ett avgörande problem att utgå från ”roll-call votes”. Denna uppsats intresserar sig för parlamentarikernas syn på jämställdhet, och deras syn på två specifika jämställdhetsfrågor. Fokus ligger inte på deras röstningsbeteende i allmänhet.

För att komplettera det statistiska materialet tittar jag på debatterna om jämställdhetsfrågorna i parlamentet. Jag tittar också närmare på hur de svenska parlamentarikerna röstade i frågorna. Jag har under undersökningens gång via mail kontaktat samtliga svenska parlamentariker och bett dem motivera sin röst samt kommentera hur de ser på variablerna ideologisk bakgrund, nationell tillhörighet och kön i förhållande till frågorna om ett jämställdhetsinstitut och jämställdhetsintegrering. De flesta, men inte alla parlamentariker har svarat. Svaren varierar i omfattning och djup. En del svar är kortfattade, andra är mer omfattande och problematiserande.

6 Teoretisk bakgrund – röstningsbeteende i politiska sammanhang

Intresset för forskning om europaparlamentet (EP) har ökat i takt med att EP fått ökad makt och inflytande i EU:s politik. Idag finns det mycket forskning och kunskap om EP.

Antalet böcker och artiklar om parlamentet ökade dramatiskt i samband med det första direktvalet 1979. Därefter minskade intresset eftersom det blev klart att valen inte skulle komma att innebära en ny period av demokratiskt och parlamentariskt baserat regerande på europeisk nivå. I början av 90-talet utökades parlamentets makt i och med Single European Act och Maastrichtfördraget, och intresset för forskning om parlamentet ökade igen, och har sedan dess hållit i sig (Hix m.fl. 2003 a: 192-193).

Man kan förenklat säga att forskningen om EP har utvecklats i tre olika faser. Till en början producerades flera deskriptiva studier om EP som politisk institution. Därefter producerades mer empiriska och detaljerade studier om val i parlamentet. Under de senaste åren har forskningen bestått av teoretiska och empiriska studier om flera olika områden.

Det är uppenbart att forskningen om EP omfattar flera områden. För att göra det lite enklare kan man dela in forskningen i fyra olika kategorier (Hix m.fl. 2003 a: 191).

- Forskning om utvecklingen av EP och om parlamentets funktioner i allmänhet
- Forskning om politisk beteende i relation till val i EP
- Forskning om internationell politik och organisering av EP
- Forskning om EP:s institutionella relationer till rådet och kommissionen

(Hix m.fl. 2003 a: 191)

I denna uppsats fördjupar jag mig i den forskning om parlamentet som ligger inom den andra och den tredje punkten. De områdena är mest relevanta i relation till uppsatsen. Forskning om politisk beteende i relation till val i EP (röstningsbeteende i parlamentet) fokuserar vanligtvis på variablerna ideologisk bakgrund och nationell tillhörighet. Ett centralt antagande inom denna forskning är att sedan det första valet 1979 har valen i parlamentet fungerat som "second-order national contests". Valen har med andra ord snarare handlat om konflikter mellan nationella partier om nationella problem än om frågor som rör europeisk integration (Hix m.fl. 2003 a: 194).

Den tredje punkten om internationell politik och organisering av EP är relativt bred. En stor del av denna forskning handlar om utvecklingen av de politiska grupperna och deras makt. Det finns mycket forskning om betydelsen av politiska grupper i så kallade "roll-call votes", översatt till svenska: omröstningar med namnupprop. Majoriteten av de undersökningarna kommer fram till att det råder stor samstämmighet inom partigrupperna. Undersökningarna visar också att parlamentarikerna röstar främst med sina politiska grupper, och inte efter nationell tillhörighet (Hix 2001, Hix m.fl. 2005, Kreppel & Tsebelis 1999, Noury 2002).

Forskare anser att den högra graden av samstämmighet inom de politiska grupperna kan förstås som ett bevis för att ideologisk bakgrund är av större betydelse än nationell tillhörighet, när det handlar om hur ledamöterna röstar i EP (Hix m.fl. 2005: 216).

Ett annat argument som talar för vikten av ideologisk bakgrund är att koalitioner mellan de politiska grupperna i EP oftast är organiserade efter en klassisk höger-vänster skala. Huvudkoalitionerna består av ett center-vänster block av Europeiska enade vänstern/nordisk grön vänster (GUE/NGL), De gröna/Europeiska fria alliansen (De gröna/EFA) och ESP, samt av ett center-höger block av EPP-ED, Alliansen liberaler och demokrater för Europa (ALDE) och Unionen för nationernas Europa (UEN) (Hix 2001: 663).

En annan relevant slutsats, som visar att det finns en skiljelinje mellan de politiska grupperna på basis av höger-vänster, är att olika koalitioner intresserar sig för olika frågor. Center-höger blocket tenderar att intressera sig för socioekonomiska problem medan det mer vänsterorienterade blocket visar intresse för frågor som handlar om till exempel miljöproblem (Hix 2001: 663).

Det finns dock forskning som visar på motsatt förhållande mellan variablerna ideologisk bakgrund och nationell tillhörighet. Rapporten "Parliamentary Behaviour with Two Principals: Preferences, Parties and Voting in the European Parliament" av Simon Hix kommer fram till att främst policy positioner av nationella partier inverkar på omröstningarna i EP (Hix 2002). När olika nationella partier inom en och samma partigrupp bestämmer sig för att rösta tillsammans så ser de politiska grupperna i EP högst sammanhängande ut. När de partierna väljer att istället inta skilda policy positioner försvagas sammanhållningen inom den politiska gruppen (Callaghan & Höpner 2004: 1-3, Hix 2002: 668).

Det är dessutom relativt vanligt att de två största partigrupperna i EP, Socialdemokratiska gruppen i Europaparlamentet (ESP) och Europeiska folkpartiet (kristdemokrater) och Europademokrater (EPP-ED), väljer att rösta lika i vissa frågor. De tenderar att inta samma ståndpunkt i frågor som rör europeisk integration och extern handel, men skilda positioner i frågor som handlar om miljö, ekonomi samt i sociala frågor (Hix m.fl 2003 b: 326).

Variabeln kön är sällan inkluderad i forskningen om röstningsbeteende i EP. Det är få studier som analyserar vikten av könstillhörighet i relation till konflikten mellan ideologisk bakgrund och nationell tillhörighet. Det finns dock omfattande studier om betydelsen av kön inom politiska sammanhang i enskilda europeiska länder, i synnerhet inom svensk politik. Denna forskning visar att könstillhörighet har en avgörande betydelse. Svenska studier visar att könstillhörighet och ideologisk bakgrund är de viktigaste faktorerna när vi ska förklara åsikter om jämställdhet (Norris 1996, Oddbjorn 2001, Oskarson & Wängnerud 1995, Wängnerud 1999).

Svenska studier visar också att kvinnliga och manliga riksdagsledamöter har olika politiska prioriteringar. Kvinnliga ledamöter prioriterar socialpolitik medan manliga ledamöter prioriterar ekonomi. I relation till denna uppsats är det relevant att ta upp att jämställdhet kommer på tionde plats på de kvinnliga ledamöternas lista över prioriterade politiska områden. På de manliga ledamöternas lista finns inte ens ämnet jämställdhet med som ett prioriterat område (Oskarson & Wängnerud 1995: 114, 103-107, 149).⁴

Studierna kommer också fram till att könsrepresentationen i de politiska utskotten inte är jämn, utan följer ett traditionellt mönster. Socialförsäkrings-, social- och arbetsmarknadsutskottet har kommit att utmärka sig som ett utskott med en klar kvinnoprofil, medan finans-, närings- och trafikutskottet har en tydlig manlig profil (Oskarson & Wängnerud 1995: 114, 103-107, 149).

Sammanfattningsvis är det klart att alla tre variablerna ideologisk bakgrund, nationell tillhörighet och kön har en inverkan på politikernas röstningsbeteende. Forskningen om

⁴ Det är inte möjligt för den enskilde politikern att helt och hållet på egen hand göra prioriteringar av olika politiska sakfrågor. Aktuella politiska ämnen och partiets profil är till exempel avgörande för den enskilde politikerns politiska prioriteringar (Oskarson & Wängnerud 1995: 113).

röstningsbeteende i EP pekar på att det råder en konflikt mellan variablerna ideologisk bakgrund och nationell tillhörighet. Fastän parlamentarikerna i regel röstar enligt partilinjen, gör sig nationella lojaliteter mer eller mindre gällande. Forskningen om könstillhörighet i svensk politik kommer fram till att kön är en betydande variabel när det gäller synen på jämställdhet (Bomberg m.fl. 2004: 83, Norris 1996, Oddbjorn 2001, Oskarson & Wängnerud 1995, Wängnerud 1999).

Mot bakgrund av den tidigare forskningen utgår jag ifrån att det finns ett samband mellan EU-parlamentarikernas ideologiska bakgrund, nationella tillhörighet samt kön, och deras syn på jämställdhet. Jag utgår också ifrån att sambanden ser ut på ett visst sätt. Min uppfattning, som delvis bygger på tidigare forskning, är att de politiska grupperna till vänster har en positiv, och de politiska grupperna till höger har en negativ, syn på jämställdhet i allmänhet. I fallet om nationell tillhörighet tror jag att det är så att medlemsländer med god jämställdhetspolitik, i större utsträckning än länder med underkänd jämställdhet, har en positiv syn på jämställdhet. I det sista fallet om kön tror jag att det är så att kvinnliga ledamöter, i större utsträckning än manliga ledamöter, är positivt inställda till jämställdhet.

7 Empirisk Bakgrund

Denna del innehåller en översikt över europaparlamentet (EP) som politisk institution. Här förklarar jag hur omröstning fungerar i parlamentet. Jag sammanfattar också de två frågorna om ett jämställdhetsinstitut och om jämställdhetsintegrering. Beskrivningarna av EP och de jämställdhetsfrågorna syftar till att ge en ökad förståelse av undersökningen.

7.1 Europaparlamentet

Europaparlamentet (EP) är EU:s enda direkt folkvalda institution. EP har gradvis fått utökad makt och beslutar idag tillsammans med ministerrådet i lagstiftningsfrågor på de flesta områdena. Att stifta EU-lagar, godkänna EU:s budget och kontrollera EU-kommissionen är de viktigaste uppgifterna (Regeringens hemsida 2008 a, Bomberg m.fl. 2004: 82-85).

Parlamentet består av 785 ledamöter utsedda för fem år genom direkta val i medlemsländerna. Sverige har 19 ledamöter. De tillhör något av de nio svenska politiska partier som finns representerade i EP. Dessa partier ingår samtidigt i någon av parlamentets sju politiska grupper; Europeiska folkpartiet (kristdemokrater) och Europademokrater (EPP-ED), Alliansen liberaler och demokrater för Europa (ALDE), Unionen för nationernas Europa (UEN), Oberoende och demokrati (IND/DEM), Socialdemokratiska gruppen i Europaparlamentet (ESP), De gröna/Europeiska fria alliansen (De gröna/EFA), Europeiska enade vänstern/Nordisk grön vänster (GUE/NGL) (Europaparlamentet 2008 a, Europaparlamentet 2008 c).⁵

EP är organiserat i utskott. Det finns tjugo utskott som har varsitt specialområde. Utskotten arbetar med att förbereda de frågor som hela parlamentet sedan beslutar om under sammanträdesperioderna.⁶ I detta fall var det Utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män (FEMM) som förberedde frågan om ett jämställdhetsinstitut och frågan om jämställdhetsintegrering (Europaparlamentet 2008 d, Europaparlamentet 2006 b, Europaparlamentet 2007 b).

Det finns fyra standardiserade beslutsförfaranden för att besluta om lagar inom EU; medbeslutandeförfarandet, samrådsförfarandet, samtyckesförfarandet och samarbetsförfarandet. Medbeslutandeförfarandet och samrådsförfarandet används oftast. Medbeslutandeförfarandet tillämpades i frågan om ett jämställdhetsinstitut. Det

⁵ De grupplösa (NI) är ledamöter som inte tillhör någon politisk grupp. Gruppen NI saknar alltså ett gemensamt politiskt program. Gruppens medlemmar kan därför ha mycket varierande politiska åsikter. Gruppen Identitet, tradition och suveränitet (ITS) upphörde i mitten av november 2007 (Europaparlamentet 2007 d, Europaparlamentet 2008 a).

⁶ Under sammanträdesperioderna samlas alla ledamöter i EP för att debattera, rösta och lagstifta. När alla parlamentets ledamöter samlas under sammanträdesperioderna kallas det plenum. Plenum är EP:s högsta beslutande organ. Det är under dessa perioder som EP lägger fast sin position i lagstiftningsärenden och i politiska frågor (Europaparlamentet 2008 g).

beslutsförfarandet ger parlamentet störst inflytande att påverka beslutens innehåll. Det innebär att både rådet och parlamentet kan ändra i kommissionens förslag, och att båda institutionerna måste komma överens för att förslaget ska bli beslutat (EU-upplysningen 2008 b).⁷

Frågan om jämställdhetsintegrering är ett initiativbetänkande från FEMM. Ett initiativbetänkande är ett sätt för parlamentet att säga sin åsikt och uppmana kommissionen att lägga fram förslag till lagstiftning på området. Eftersom det är ett initiativ faller det inte under något lagstiftningsförfarande (EU-upplysningen 2008 b).

När man röstar i parlamentet finns det olika typer av omröstningar. Idag används majoritetsröstning i de flesta frågor. I både omröstningen om ett jämställdhetsinstitut (första behandlingen) och i omröstningen om jämställdhetsintegrering krävdes enkel majoritet (majoritet av närvarande ledamöters röster). I andra behandlingen av ett jämställdhetsinstitut krävdes det dock kvalificerad majoritet (särskild majoritet, till exempel 2/3 av rösterna) (Europaparlamentet 2006 c).

I omröstningar används i huvudsak tre olika metoder för att rösta i en fråga; handuppräckning, elektronisk omröstning eller så kallade "roll-call votes" översatt till svenska: omröstning med namnupprop. Vanligtvis tillämpas handuppräckning. Elektronisk omröstning och "roll-call votes" används bara på begäran av till exempel de politiska grupperna. I omröstningen om ett jämställdhetsinstitut (första behandlingen) var det IND/DEM, och i omröstningen om punkten om jämställdhetsintegrering var det EPP-ED", som begärde "roll-call votes" (Europaparlamentet 2006 c).

7.2 Det europeiska jämställdhetsinstitutet

I mitten av december 2006 blev det klart att ett europeiskt jämställdhetsinstitut ska inrättas i EU. Institutet är placerat i Litauens huvudstad Vilnius och det ska bestå av en medelstor styrelse (18 ledamöter utsedda av rådet och en företrädare för kommissionen) med 15 anställda. Den årliga budgeten är cirka 7,5 miljoner euro (förslagen budget för perioden 2007-2013 är 52,5 miljoner euro). Institutet ska påbörja sin verksamhet så snart som möjligt, förhoppningsvis under våren 2008 (Europaparlamentet 2006 a, European Commission 2008).

Frågan om att inrätta ett jämställdhetsinstitut var en relativt lång och komplex process. Det krävdes två behandlingar av frågan innan man kom till beslut. Den första omröstningen i parlamentet gällande den första behandlingen handlade övergripande om institutets vara eller icke vara. Den andra omröstningen om den andra behandlingen handlade mer om institutets utformning, till exempel om styrelsens sammansättning. I denna uppsats ligger fokus på den första behandlingen eftersom den tydligast åskådliggör vilka parlamentariker som var för respektive emot institutet (Europaparlamentet 2006 b, Europaparlamentet 2006 d).⁸

Europaparlamentet (EP) antog sitt yttrande vid första behandlingen, som innehöll 50 ändringar till kommissionens ursprungliga förslag. Därefter antog rådet sin gemensamma ståndpunkt, där det tog hänsyn till 35 av EP:s ändringar. Alla institutioner, kommissionen, rådet och EP, hade en önskan om att institutet skulle kunna inleda sin verksamhet så fort som

⁸ Europaparlamentets (EP:s) första behandlingen innebär en omröstning i EP om det aktuella utskottets betänkande angående kommissionens ursprungliga förslag. EP:s andra behandling innebär en omröstning i EP om det aktuella utskottets betänkande angående rådets gemensamma ståndpunkt (EU-upplysningen 2008 c, EU-upplysningen 2008 d).

möjligt, helst under år 2007. Parter från ovan nämnda institutioner förhandlade därför fram en uppsättning ändringar i syfte att nå en snabb överenskommelse vid andra behandlingen. Den informella trepartsdialogen som ägde rum gjorde det möjligt för rådet och EP att nå en övergripande överenskommelse bland annat om 13 ändringar till den gemensamma ståndpunkten (Europaparlamentet 2006 b).

Jämställdhetsinstitutet syftar övergripande till att bekämpa könsdiskriminering och främja jämställdhet, samt att öka medvetenheten om jämställdhet bland EU:s medborgare. Institutet ska bland annat samla in information om jämställdhet, inbegripet forskningsresultat och bästa praxis från medlemsstaterna. Det ska utveckla och sprida metodverktyg för att stödja jämställdhetsintegrering i all gemenskapspolitik och i den därav följande nationella politiken. Andra uppgifter är att utföra undersökningar om jämställdhetssituationen i Europa och att inrätta och samordna ett europeiskt nätverk för jämställdhet (European Commission 2008).

Författarna till den första behandlingen och till andrabehandlingsrekommendationen, Lissy Gröner (EPP-ED) och Amalia Sartori (ESP), ingår i de två största politiska grupperna i EP, Socialdemokratiska gruppen i Europaparlamentet (ESP) respektive Europeiska folkpartiet (kristdemokrater) och Europademokrater (EPP-ED) (Europaparlamentet 2006 b, Europaparlamentet 2006 d).

7.3 Integrering av ett jämställdhetsperspektiv i europaparlamentet

Betänkandet om integrering av ett jämställdhetsperspektiv i utskottens arbete, av Anna Záborská (EPP-ED) från Utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män (FEMM), presenterades i slutet av december 2006. Det kan sägas vara en uppföljning av Lissy Gröners (PSE) betänkande ”Om integrering av ett jämställdhetsperspektiv i europaparlamentet” (A5-0060/2003) (Europaparlamentet 2007 b).

I betänkandet kritiserar man att även om majoriteten av utskotten är för integrering av ett jämställdhetsperspektiv har de flesta lagt fast sina framtida politiska prioriteringar utan någon strategi för att integrera ett jämställdhetsperspektiv. Betänkandet innehåller ett antal förslag som syftar till ökad jämställdhetsintegrering. Ett förslag är att inom parlamentets administration anta och tillämpa en strategi med konkreta mål för integrering av ett jämställdhetsperspektiv i gemenskapspolitiken. Ett annat förslag är att skapa ett nätverk av i integreringen av jämställdhetsperspektiv utbildade tjänstemän och lämpliga verktyg för goda kunskaper om integrering av ett jämställdhetsperspektiv (Europaparlamentet 2007 b).

Parlamentet röstade ja till betänkandet i sin helhet, men ett flertal punkter ströks. Till exempel röstade majoriteten av parlamentet nej till punkten om att anordna jämställdhetsutbildning för samtliga ledamöter inför nästa mandatperiod, som för övrigt författades av jämställdhetsutskottets vice ordförande Eva-Britt Svensson (GUE/NGL, Vänsterpartiet). Parlamentet röstade också emot punkt 8 i betänkandet som löd:

”Europaparlamentet framhåller betydelsen av det uppdrag högnivågruppen för jämställdhet har fått och att det har fastställts att integrering av ett jämställdhetsperspektiv i lagstiftning, kommunikations- och informationspolitik, jämställdhetsintegrerad budgetering och personalpolitik är en högprioriterad fråga.” (Europaparlamentet 2007 b).

Denna punkt är central i uppsatsen. Jag undersöker hur ledamöterna röstade i just den här punkten, och inte i betänkandet som helhet (Europaparlamentet 2007 b, Europaparlamentet 2007 c, Omröstningsresultat A6-0478/2006).

8 Analys

Denna analys är huvudsakligen en kvantitativ, men också en kvalitativ, undersökning. Det är en undersökning om det finns några samband mellan EU-parlamentarikernas ideologiska bakgrund, nationella tillhörighet samt kön, och deras ståndpunkt i frågan om att inrätta ett europeiskt jämställdhetsinstitut samt i frågan om vikten av integrering av ett jämställdhetsperspektiv i EP:s verksamhet (punkt 8 i betänkandet om integrering av ett jämställdhetsperspektiv i utskottens verksamhet) (Europaparlamentet 2006 b, Europaparlamentet 2007 b). I analysen hålls frågorna åtskilda. Först analyseras frågan om ett jämställdhetsinstitut och sen frågan om jämställdhetsintegrering. Varje fråga är uppdelad i tre delar efter variablerna ideologisk bakgrund, nationell tillhörighet och kön. Samtliga variabler är i sin tur organiserade på det sättet att först presenteras de statistiska uppgifterna, och sen det mer kvalitativa materialet från debatterna i parlamentet och från de svenska ledamöterna.

8.1 Det europeiska jämställdhetsinstitutet

Denna undersökning om hur parlamentarikerna röstade i frågan om att inrätta ett jämställdhetsinstitut är uppdelad i tre olika delar. Först analyseras variabeln ideologisk bakgrund, därefter nationell tillhörighet och sist kön.

8.1.1 Ideologisk bakgrund

Följande tabell visar hur de politiska grupperna i europaparlamentet (EP) röstade i frågan om att inrätta ett jämställdhetsinstitut. Tabellen visar antal ja-röster respektive nej-röster, och antal nedlagda röster i varje politisk grupp. Tabellen visar också hur majoriteten inom varje politisk grupp röstade, det vill säga om majoriteten inom en politisk grupp röstade ja eller nej, och hur stor enigheten var inom varje politisk grupp.

Politiska grupper	JA	NEJ	NEDLAGDA RÖSTER	Majoritet för ja/nej	Procentandel ja/nej
GUE/NGL	33	2	0	JA	94,3
De Gröna/EFA	39	0	1	JA	97,5
ESP	179	0	0	JA	100
EPP-ED	62	159	13	NEJ	67,9
ALDE	24	49	2	NEJ	65,3
UEN	18	3	0	JA	85,7
IND/DEM	3	27	2	NEJ	84,4
NI	6	23	0	NEJ	79,3
TOTALT	364	263	18	JA	645

(Bilaga 1)

Av tabellen kan man utläsa att majoriteten av GUE/NGL, De gröna/EFA, ESP och UEN röstade för, och att majoriteten inom de övriga grupperna röstade emot, att inrätta ett jämställdhetsinstitut. Det finns alltså en klar uppdelning mellan de grupper som röstade ja respektive nej på en höger-vänster skala. De politiska grupperna till vänster röstade ja medan grupperna till höger röstade nej. UEN är det enda avvikande fallet. Det är den enda gruppen till höger som röstade ja (Bilaga 1).⁹

Samma mönster återfinns i debatten om ett jämställdhetsinstitut. Där framhävde ESP och GUE/NGL behovet av ett självständigt jämställdhetsinstitut. Grupperna till höger menade istället att det både är omotiverat och alltför kostsamt att inrätta ett sådant institut. Flera höger-grupper sa att EU redan har alltför många institutioner, och att det därför är bättre om institutet istället blir en del av EU:s byrå för mänskliga rättigheter (Europaparlamentet 2006 b).

Det finns dock flera ledamöter som tillhör vänster-grupper som också uttryckte en tveksamhet till inrättandet av fler institutioner, men som trots det röstade ja till ett jämställdhetsinstitut, till exempel Carl Schlyter (GUE/NGL, Miljöpartiet) (Europaparlamentet 2006 b).

Mot bakgrund av det statistiska resultatet (och debatten) anser jag att det är möjligt att tala om ett samband mellan parlamentarikernas ideologiska bakgrund och syn på ett jämställdhetsinstitut, trots av UEN avviker från mönstret. Det är tydligt att vänster-grupper röstade ja och att höger-grupper röstade nej.

Jag tycker inte att resultatet är överraskande. Det stämmer överrens med majoriteten av tidigare forskning om röstningsbeteende i parlamentet. Tidigare forskning visar att ideologisk bakgrund är en central variabel när parlamentarikerna röstar. Det är inte särskilt konstigt med tanke på att parlamentet är organiserat efter politiska grupper. De flesta av parlamentets aktiviteter är strukturerade kring dessa grupper (Hix 2001, Hix m.fl 2005, Kreppel & Tsebelis 1999, Nourny 2002).

Anledningen till att vänstergrupperna röstade ja, och högergrupperna röstade nej, tror jag beror på att vänstergruppernas, men inte högergruppernas, syn på samhälle och individ stämmer överrens med förslaget om ett jämställdhetsinstitut. Institutet innebär en gemensam jämställdhetspolitik inom EU. Och dess syn på ojämställdhet utgår från ett strukturellt perspektiv där män och kvinnor behandlas som kollektiv. Den uppfattningen stämmer mer överrens med vänsterns kollektivistiska, än med högerns individualistiska, syn på individen (Goldmann m.fl. 1997: 87-88).

⁹ Jag har ett flertal gånger försökt att få en kommentar från UEN angående gruppens röstningsbeteende i frågan om ett jämställdhetsinstitut, tyvärr utan resultat.

Jag tror att en annan förklaring till varför vänstergrupperna röstade ja, och högergrupperna röstade nej, är att jämställdhet är en typisk vänsterfråga. Om man tittar på den svenska politiken är det tydligt att vänstern intresserar sig för, och har en mycket mer utvecklad och komplex diskussion kring, jämställdhetsfrågor än vad högern har.

Om man tittar närmare på hur de svenska parlamentarikerna som deltog i omröstningen röstade i frågan om ett jämställdhetsinstitut framkommer liknande resultat som finns på europeisk nivå. De parlamentariker som tillhör Vänsterpartiet, Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Centerpartiet och Feministisk Initiativ röstade ja, medan de parlamentariker som tillhör Kristdemokraterna, Folkpartiet, Moderaterna och Junilistan röstade nej (Omröstningsresultat A6-0043/2006).

Eva-Britt Svensson (GUE/NGL, Vänsterpartiet) sa i debatten att jämställdhetsinstitutet i sig inte innebär ökad jämställdhet, men att det med rätt utformning är ett viktigt verktyg för ett effektivt jämställdhetsarbete inom EU (Europaparlamentet 2006 b). Parlamentarikerna från Moderaterna (Anna Ibrisagic, Charlotte Cederschiöld, Gunnar Hökmark och Christofer Fjellner) deltog inte i debatten, men de har samma motivering som sin grupp EPP-ED till varför de röstade nej. Moderaterna skriver att ett jämställdhetsinstitut enbart bidrar till för många institutioner i EU, och att det därför skulle ha varit bättre om institutet var en integrerad del av EU:s byrå för de grundläggande rättigheterna. Enligt dem finns det en stor risk att institutet kommer att ägna sig åt frågor som idag redan utförs av samrådsgrupper på jämställdhetsområdet, Eurostat (EU:s statistikbyrå), internationella organisationer och nätverk (Intervju av Anna Ibrisagic, Charlotte Cederschiöld, Gunnar Hökmark och Christofer Fjellner 2007).

Moderaterna anser också att jämställdhetsinstitutet strider mot subsidiaritetsprincipen, som innebär att beslut ska fattas på lägsta möjliga nivå. De skriver att beslut om frågor såsom barnomsorg, föräldraledighet, skola eller abortlagstiftning bör fattas på nationell nivå där medlemsländerna kan finna lösningar utifrån egna behov och förutsättningar. Dessa områden bör inte vara toppstyrda via gemenskapslagstiftning (Intervju av Anna Ibrisagic, Charlotte Cederschiöld, Gunnar Hökmark och Christofer Fjellner 2007).¹⁰

Både Maria Carlshamre (FI) och Lena Ek (Centerpartiet) valde att rösta emot majoriteten av sin grupp ALDE och istället rösta ja till ett jämställdhetsinstitut. Olle Schmidt (Folkpartiet) som också tillhör ALDE deltog inte i omröstningen, men han var kritiskt inställd till institutet. Carlshamre skriver att anledningen till att hon själv och Ek röstade ja är att de prioriterar frågan om jämställdhet, till skillnad från majoriteten av ALDE. Jämställdhet och kvinnors rättigheter är tyvärr inte en prioriterad fråga bland ALDE:s ledamöter (Intervju av Maria Carlshamre 2007).

Schmidt håller inte med Carlshamre och Ek. I likhet med Moderaterna fokuserar han på att det kan uppstå effektivitetsproblem om det inrättas alltför många institutioner, i detta fall ett jämställdhetsinstitut, inom EU. Han skriver att det i parlamentet finns en tendens till att ropa efter nya myndigheter och mer lagstiftning i merparten av frågor (Intervju av Olle Schmidt 2007).

Helene Goudin och Nils Lundgren som representerar Junilistan i EP har samma inställning som Schmidt och Moderaterna. De ifrågasätter om EU är rätt forum för jämställdhetsfrågor. Enligt dem är det en fråga som bör föras på nationell, och inte europeisk, nivå. Därför röstade de nej till ett jämställdhetsinstitut (Intervju av Helene Goudin 2007).

¹⁰ I andra behandlingen av frågan om ett jämställdhetsinstitut röstade moderaterna och EPP-ED för betänkandet. Denna gång behandlade betänkandet inte sakfrågan i sig utan organisationsstrukturer såsom styrelsens sammansättning (Omröstningsresultat A6-0043/2006).

De svenska parlamentarikernas röstningsbeteende och åsikter om jämställdhetsinstitutet bekräftar att det finns ett samband mellan ledamöternas ideologiska bakgrund och deras syn på jämställdhet. Förutom ett undantag, Lena Ek (ALDE, Centerpartiet), röstade de ledamöter som tillhör partier till vänster ja och de ledamöter som tillhör partierna till höger nej (Omröstningsresultat A6-0043/2006).

Ek röstade emot majoriteten av sin grupp och röstade istället ja till institutet. Jag uppfattar henne som ett avvikande fall eftersom det enligt min mening är möjligt att klassa Centerpartiet som ett höger-parti då det ingår i den borgerliga allansen (Centerpartiet, Kristdemokraterna, Folkpartiet och Moderaterna) (A6-0043/2006).¹¹

I stycket ovan tycker jag att högergruppernas kapitalistiska och individualistiska, men också i detta fall nationalistiska, syn på samhälle och individ är tydlig. Parlamentariker från partier till höger är negativa till jämställdhetsinstitutet för att det innebär stora ekonomiska kostnader och inskränker individuell, i detta fall nationell, frihet. De är negativa till att institutet innebär ett gemensamt jämställdhetsarbete på europeisk nivå som inte ger enskilda medlemsländer frihet att helt på egen hand utforma sin jämställdhetspolitik. Flera av dem anser att jämställdhet är en fråga som bör föras på nationell, och inte europeisk, nivå (Goldmann m.fl. 1997: 87-88).

Vidare, i tabellen framgår det att enigheten inom de politiska grupperna skiljer sig åt. ESP är den enda gruppen som har 100 procent enighet. Här röstade alla i gruppen ja, samtidigt som ingen avstod från att rösta. GUE/NGL och De gröna/EFA är de grupper som har näst störst enighet. De har båda en enighet runt 95 procent. Eva-Britt Svensson (GUE/NGL, Vänsterpartiet) skriver att vanligtvis är det stora åsiktsskillnader i jämställdhetsfrågor mellan olika länder och mellan män och kvinnor, men när det gäller jämställdhetsinstitutet så var det inte några större meningsskillnader inom GUE/NGL (Bilaga 1, Intervju av Eva-Britt Svensson 2007).

Splittringen är som störst inom gruppen EPP-ED och ALDE. Båda grupperna har en enighet på cirka 67 procent. Splittringen inom EPP-ED är dock inte lika tydlig i debatten som i omröstningen. I debatten uttryckte sig alla parlamentariker från EPP-ED positivt om jämställdhetsinstitutet. Samtliga av dem var dock kvinnor (Bilaga 1, Europaparlamentet 2006 b).

Splittringen inom ALDE syns däremot inte bara i omröstningen utan också i debatten. Där sa Anneli Jäätteenmäki (Finland) att fördelen med ett jämställdhetsinstitut är att det skulle lyfta fram frågan om jämställdhet inom EU. Hennes gruppkollega Eugenijus Gentvilas (Litauen) höll med och sa att bristen på jämställdhet är särskilt tydlig i de östeuropeiska staterna. Han menar att det verkligen inte är någon tillfällighet att Slovenien, Slovakien och Litauen efterstavar att inrätta ett jämställdhetsinstitut. Deras gruppkollega Sarah Ludford (Storbritannien) var dock kritisk. Som flera andra ledamöter som tillhör grupper till höger anser hon att det inte är nödvändigt med ett särskilt institut för att behandla jämställdhetsfrågor (Europaparlamentet 2006 b).

Mot bakgrund av det statistiska resultatet och debatten är det möjligt att konstatera att enigheten är större inom de politiska grupperna till vänster än inom grupperna till höger. Vad det beror är svårt att säga. Jag tror att en förklaring kan vara att högersidan innehåller flera relativt små grupper. I ett flertal undersökningar om splittringar inom de politiska grupperna

¹¹ Jag avstår från att diskutera Maria Carlshamre (ALDE) som ett avvikande fall eller inte då Feministiskt Initiativ:s (FI:s) medlemmar saknar en ideologisk gemenskap. Junilistan kategoriserar jag som ett höger-parti, trots att det inte är ett parti med en tydlig ideologisk ståndpunkt. Jag anser att partiet har en konservativ och nationalistisk uppfattning i vissa frågor, till exempel i frågan om EU.

kommer forskare fram till att enigheten är större inom de stora, än inom de små, grupperna. Det finns dock forskare som visar på motsatt förhållande. De menar att motsättningarna är störst inom EPP-ED och ESP, de två största grupperna i parlamentet, eftersom grupperna har så många medlemmar med olika politiska ståndpunkter och samtidigt intar varsin centerposition. Jag tror att den sista förklaringen också kan stämma, den kan åtminstone förklara splittringen inom EPP-ED (Hix m.fl. 2005: 216).

I tidigare forskning om röstningsbeteende i EP menar forskare att betydelsen av ideologisk bakgrund kan mätas genom graden av enighet inom partigruppen. En hög nivå av enighet betyder att ideologisk bakgrund är en avgörande variabel, medan en brist på enighet kanske betyder att det finns andra avgörande variabler än ideologisk bakgrund (Hix m.fl. 2005: 216).

Mot bakgrund av det resonemanget tolkar jag bristen på enighet inom till exempel EPP-ED och ALDE som ett tecken på att nationell tillhörighet och könstillhörighet också kan vara betydelsefulla variabler. Jag tycker att till exempel det faktum att betänkandet om ett jämställdhetsinstitut lades fram av två kvinnor, Lissy Gröner (Tyskland) och Amalia Sartori (Italien), som kommer från de två största grupperna i parlamentet, ESP respektive EPP-ED, för att det är så (Europaparlamentet 2006 b, Hix m.fl. 2005: 216).

8.1.2 Nationell tillhörighet

Följande tabell visar hur ledamöter från de olika typerna av medlemsländer (medlemsländer med god, godkänd eller underkänd jämställdhetspolitik) röstade i frågan om att inrätta ett jämställdhetsinstitut. Tabellen visar antal och andel ja-röster respektive nej-röster, samt antal nedlagda röster i varje typ av medlemsland.

Land	JA	Procentandel JA	NEJ	Procentandel NEJ	Nedlagda röster	Antal röster totalt
God jämställdhetspolitik	41	68,3	17	28,3	2	60
Godkänd jämställdhetspolitik	202	52,5	173	44,9	10	385
Underkänd jämställdhetspolitik	121	60,5	73	36,5	6	200
Totalt	364	56,3	263	40,9	18	645

(Bilaga 2)

Av tabellen kan man utläsa att majoriteten av ledamöter från alla typer av medlemsländer (länder med god, godkänd och underkänd jämställdhetspolitik) röstade för ett inrättande av ett jämställdhetsinstitut. Kategorin länder med god jämställdhetspolitik är den grupp som innehåller störst andel ja-röster. Andelen nej-röster är störst inom kategorin länder med godkänd jämställdhet (och inte inom kategorin länder med underkänd jämställdhet vilket man skulle kunna tro) (Bilaga 2).

Vad som är intressant är att andelen parlamentariker som röstade ja respektive nej är ungefär lika stor i varje kategori. Det finns synbara skillnader mellan kategorierna, men det saknas ett tydligt mönster. Utifrån statistiken går inte att säga att parlamentariker från länder med god jämställdhet tenderade att rösta ja, medan parlamentariker från länder med underkänd jämställdhet tenderade att rösta nej, till ett jämställdhetsinstitut. Det går med andra ord inte att på statistisk väg fastställa ett samband mellan ledamöternas nationella tillhörighet och deras syn på ett jämställdhetsinstitut (Bilaga 2).

Varken debatten eller röstförklaringarna till omröstningen visar att nationell tillhörighet skulle vara av betydelse. I debatten deltog flera ledamöter som kommer från länder med underkänd jämställdhetspolitik och som var positiva till jämställdhetsinstitutet, och tvärt om (Europaparlamentet 2006 b).

En närmare studie av de parlamentariker som röstade emot majoriteten av sin grupp indikerar inte heller att nationell tillhörighet skulle vara en avgörande variabel. Det finns inget som tyder på att parlamentariker som röstade emot sin grupp och istället röstade ja/nej, skulle komma ifrån länder med god jämställdhet/länder med underkänd jämställdhet (Omröstningsresultat A6-0043/2006).

Jag tycker att resultatet är lite förvånande. Även om majoriteten av tidigare forskning kommer fram till att nationell tillhörighet inte har särskilt stor betydelse, inte alls lika stor betydelse som ideologisk bakgrund, trodde jag att det skulle finnas någon form av samband mellan parlamentarisk nationell tillhörighet och deras syn på jämställdhet. Undersökningar om jämställdhet inom EU, till exempel rapporten "Gender Mainstreaming in the EU Member States", utgår oftast från jämställdhetspolitik inom varje medlemsland (Hix 2001, Hix m.fl 2005, Kreppel & Tsebelis 1999, Noury 2002, Sterner och Biller 2007).

Varför det saknas ett samband har säkert flera olika förklaringar. Jag tror att en central förklaring kan vara att flera parlamentariker från de östeuropeiska länderna, det vill säga länder med underkänd jämställdhet, var positiva till ett jämställdhetsinstitut för att de var positiva till att institutet troligtvis skulle placeras i något av deras länder (Europaparlamentet 2006 b).

Vidare, vad som är intressant är att flera svenska parlamentariker har uppfattningen att nationell tillhörighet är en avgörande faktor när det gäller hur parlamentariker i EP röstar i jämställdhetsfrågor. Carl Schlyter (De gröna/EFA, Miljöpartiet) hävdar att parlamentariker från länder med god jämställdhet oftare än parlamentariker från andra länder (länder med godkänd, eller underkänd, jämställdhetspolitik) prioriterar, och är insatta i, jämställdhetsfrågor. Schlyter använder Sverige som ett exempel. Han skriver att det är tydligt att de svenska parlamentarikerna (manliga som kvinnliga) har större kunskaper om, och prioriterar ämnet jämställdhet på ett tydligare sätt än vad majoriteten av de andra parlamentarikerna gör (Intervju av Carl Schlyter 2007).

Johanna Brismar Skoog, minister i EP (inter-institutionella frågor), anser också att det finns en tydlig koppling mellan ledamöternas nationella tillhörighet och deras syn på jämställdhetsfrågor. Hon skriver att jämställdhet är en så kallad tvärfråga, precis som miljöfrågan med tiden har blivit, där de svenska ledamöterna har en gemensam och progressiv ståndpunkt jämfört med parlamentariker från andra länder. Brismar Skoog är dock osäker på om det sedan innebär att de svenska parlamentarikerna aktivt engagerar sig i jämställdhetsfrågor, och försöker att föra in ett jämställdhetsperspektiv i andra frågor (Intervju av Johanna Brismar Skoog 2007).

Jag är tveksam till om nationell tillhörighet har så stor betydelse som Schlyter och Brismar Skoog hävdar. Men något som talar för att de har rätt är att jämförelsevis många svenska (kvinnliga) parlamentariker sitter i EP:s jämställdhetsutskott (FEMM).¹² En annan sak som talar för det är att det ursprungliga förslaget om att inrätta ett jämställdhetsinstitut kom från den dåvarande svenska jämställdhetsministern Margareta Winberg 1999 (Europaparlamentet 2006 b).

¹² Svenska parlamentariker som nu (2008) sitter i EP:s jämställdhetsutskott (FEMM): Andra vice ordförande Eva-Britt Svensson (Vänsterpartiet), ledamot Maria Carlshamre (Feministisk initiativ), suppleant Lena Ek (Centerpartiet), suppleant Anna Hedh (Socialdemokraterna) (Europaparlamentet 2008 f).

Gunilla Sterner, jämställdhetsexpert vid länsstyrelsen i Stockholm och en av de två författarna till rapporten "Gender Mainstreaming in the EU Member States", resonerar på samma sätt som Schlyter och Brismar Skoog. Hon skriver att det är tveksamt om jämställdhetsinstitutet skulle ha kommit till stånd utan skandinavisk påtryckning. Sverige, till skillnad från flera andra länder, prioriterade jämställdhetsfrågan under sitt ordförandeskap i EU 2001. Sterner anser att skandinaviska politiker varit en viktig del i utvecklingen av EU:s jämställdhetspolitik. Skandinaviska politiker införde den nordiska synen på jämställdhet när de kom med i EU:s jämställdhetsarbete. Svenska jämställdhetsexperter hade till exempel stor inverkan på Europarådets definition av gendermainstreaming (Europaparlamentet 2006 b, Intervju av Gunilla Sterner 2007).¹³

Det finns säkert många anledningar till varför flera svenska parlamentariker har uppfattningen att nationell tillhörighet har betydelse för synen på jämställdhet. Jag tror att en förklaring kan vara att de svenska parlamentarikerna gärna vill tro att nationell tillhörighet har betydelse för att Sverige räknas som ett av de mest jämställda länderna inom EU.

Flera andra svenska ledamöter, däribland Anna Hedh (ESP, Socialdemokraterna), anser dock att jämställdhet är mer en ideologisk, än nationell, fråga. Hedh skriver att när det gäller jämställdhet så handlar det mest om höger eller vänster, det vill säga om vilket parti man tillhör. Hon tycker att Moderaternas nej i omröstningen om ett jämställdhetsinstitut är ett bra exempel på det (Intervju av Anna Hedh 2007).

Hedh lägger dock till att nationell tillhörighet kan vara av betydelse i vissa fall. Hon syftar på att det finns stora skillnader i hur långt medlemsländerna har kommit i deras jämställdhetsarbete. Till exempel har de katolska länderna (huvudsakligen de östeuropeiska länderna) en annan syn på jämställdhet än vad övriga medlemsländer har (Intervju av Anna Hedh 2007).

Sammantaget skulle man kunna säga att det statistiska resultatet, eller debatten, inte visar att nationell tillhörighet är en betydande variabel i frågan om ett jämställdhetsinstitut. Nationell tillhörighet är en underordnad variabel i förhållande till ideologisk bakgrund.

Flera svenska parlamentariker tillskriver dock nationell tillhörighet någon form av betydelse. De menar, på samma sätt som jag i denna uppsats utgår ifrån, att ledamöter från länder med god jämställdhet i allmänhet är mer positiva till jämställdhetsfrågor än vad ledamöter från länder med underkänd jämställdhet är. Trots att det inte syns i det statistiska resultatet är jag beredd att hålla med dem. Jag tror att nationell tillhörighet kan ha viss betydelse för parlamentarikernas intresse för, och kunskaper om, jämställdhetsfrågor. Om man kommer från ett land med en väl utvecklad jämställdhetspolitik är chansen troligtvis större att man har goda kunskaper om, och erfarenheter av, jämställdhetsarbete, än om man kommer från ett land med underkänd jämställdhet. Jag är dock tveksam till om nationell tillhörighet har betydelse för hur de röstar i jämställdhetsfrågor, om de är positiva eller negativa till jämställdhetsfrågor. I omröstningssammanhang tror jag att ideologisk bakgrund är av störst betydelse (Omröstningsresultat A6-0043/2006).

¹³ Samtidigt består FEMM:s styrelse av flera kvinnor som kommer från länder med underkänd jämställdhetspolitik. Till exempel kommer ordföranden Anna Záborská (EPP-ED) från Slovakien, ett land som kategoriseras som ett medlemsland med underkänd jämställdhetspolitik. Så trots att FEMM innehåller flera svenskor finns det inget mönster som visar att FEMM skulle innehålla fler ledamöter från länder med god jämställdhet än från länder med underkänd jämställdhet (Europaparlamentet 2008 e).

8.1.3 Kön

Följande tabell visar hur de manliga respektive de kvinnliga ledamöterna röstade i frågan om att inrätta ett jämställdhetsinstitut. Tabellen visar hur många och hur stor andel av de manliga respektive de kvinnliga ledamöterna som röstade ja eller nej, samt antal nedlagda röster bland männen och kvinnorna.

Kön	JA	Procentandel JA	NEJ	Procentandel NEJ	Nedlagda röster	Antal röster totalt
Man	224	50	210	46,9	14	448
Kvinna	140	71,1	53	26,9	4	197
Totalt	364	56,4	263	40,8	18	645

(Bilaga 3)

Av tabellen kan man utläsa att majoriteten av både manliga och kvinnliga parlamentariker röstade ja. Andelen kvinnliga parlamentariker som röstade ja är dock betydligt större än andelen manliga parlamentariker som röstade ja. I båda fallen, det vill säga både bland ja-rösterna respektive nej-rösterna, skiljer det cirka 20 procentenheter mellan de manliga och de kvinnliga ledamöterna (Bilaga 3).

Bland de avvikande rösterna, det vill säga bland de parlamentariker som röstade emot majoriteten av sin grupp, finns det inget som pekar på att könstillhörighet skulle vara av betydelse. Det finns med andra ord inget mönster som säger att parlamentariker som röstade emot sin grupp och istället röstade ja/nej, skulle vara kvinnor/män (Omröstningsresultat A6-0043/2006).

Debatten utgjordes huvudsakligen av kvinnor. Eugenijus Gentvilas (ALDE, Litauen) avslutade sitt yttrande med att säga "... det är synd och skam att majoriteten av talare idag har varit kvinnor." (Europaparlamentet 2006 b). Av de få männen är några av dem positiva till ett jämställdhetsinstitut, däribland Gentvilas, medan andra är starkt negativa. Det var dock för få män som deltog i debatten för att kunna undersöka om en majoritet av de männen ställde sig positiva eller negativa till frågan (Europaparlamentet 2006 b).¹⁴

Trots att de avvikande rösterna inte visar att kön skulle vara av betydelse anser jag att det är möjligt att tala om ett samband mellan parlamentarikernas könstillhörighet och deras syn på ett jämställdhetsinstitut. Skillnaderna mellan hur stor andel av männen respektive kvinnorna som röstade ja eller nej är inte på något sätt avgörande, men tillräckligt stora. Det statistiska resultatet visar en konsekvent skillnad mellan de manliga och de kvinnliga ledamöternas röstningsbeteende i frågan (Bilaga 3).

Jag är inte särskilt förvånad över att debatten dominerades av kvinnor. Jämställdhet är en fråga som i princip alltid intresserar fler kvinnor än män, vilket är synd, men inte så konstigt. Ojämställdhet är ett problem som främst drabbar kvinnor, och inte män, eftersom det är kvinnor som är underordnade och män som är överordnade.

¹⁴ Liksom debatten om ett jämställdhetsinstitut domineras jämställdhetsutskottet (FEMM) av kvinnor. Endast 6 av totalt 70 medlemmar är män. Det bör dock tilläggas att Vladimir Spidla (Tjeckien), den kommissionär som utformat förslaget till ett jämställdhetsinstitut, är en man (Europaparlamentet 2008 e).

Jag är dock lite förvånad över att det statistiska resultatet är så pass tydligt som det är. Jag trodde inte att könstillhörighet skulle ha så stor betydelse i själva omröstningen. Där trodde jag att ideologisk bakgrund skulle ha en mer dominant plats. Att debatten dominerades av kvinnliga parlamentariker betyder inte att kvinnliga parlamentariker sedan röstade ja i större utsträckning än vad manliga parlamentariker gjorde. Det är viktigt att skilja mellan intresse för, och syn på, jämställdhet. Att man är intresserad av jämställdhetsfrågor innebär att man troligtvis anser att jämställdhet är en viktig fråga, och att man i förlängningen röstar ja till jämställdhetsfrågor, men det behöver inte vara så.

Detta resultat är starkare än resultatet gällande nationell tillhörighet. Det gick inte att på statistisk väg fastställa ett samband mellan ledamöternas nationella tillhörighet och deras syn på ett jämställdhetsinstitut. Jag tror dock inte att det överträffar sambandet om ideologisk bakgrund. Det statistiska resultatet gällande ideologisk bakgrund visar att parlamentarikerna röstade främst med sina politiska grupper. Tidigare forskning visar också att ideologisk bakgrund är av störst betydelse när det handlar om röstningsbeteende i parlamentet (Bilaga 1, 2, 3; Hix 2001, Hix m.fl 2005, Kreppel & Tsebelis 1999, Noury 2002).

Däremot tror jag att könstillhörighet tillsammans med ideologisk bakgrund har en avgörande betydelse. Detta för att det finns ett samband mellan variablerna kön och ideologisk bakgrund. Tidigare forskning om kön och politik inom Sverige visar att kvinnor tenderar att identifiera sig med partier till vänster och att män tenderar att välja partier till höger. Samma mönster finns i EP. Statistisk över andelen kvinnor respektive män i varje politisk grupp visar att de politiska grupperna till vänster, i jämförelse med de politiska grupperna till höger, innehåller en högre andel kvinnor. De gröna/EFA är den grupp som har högst andel kvinnor, hela 43,5 procent. IND/DEM har lägst andel kvinnor, endast 10,7 procent. De två största partierna, EPP-ED och ESP, innehåller 26,7 procent respektive 37,6 procent kvinnor.

Liknande samband fast mellan variablerna nationell tillhörighet och ideologisk bakgrund finns inte. Det finns inget som visar att till exempel grupper till höger, i jämförelse med grupper till vänster, skulle innehålla fler parlamentariker från länder med underkänd jämställdhet (Europaparlamentet 2008 a).

Av detta drar jag slutsatsen att könstillhörighet har mer betydelse än vad man först tror. Den högre andelen kvinnor inom de politiska grupperna till vänster, och den lägre andelen kvinnor inom grupperna till höger, kan enligt min åsikt vara en förklaring till varför vänstergrupperna röstade ja och högergrupperna röstade nej. Jag menar att sambandet mellan könstillhörighet och ideologisk bakgrund innebär att vänstergruppernas ja, och högergruppernas nej, skulle kunna bero lika mycket på könstillhörighet som ideologisk bakgrund (Oskarson & Wängnerud 1995: 114, 103-107, 149, European Women's Lobby 2006).

8.2 Integrering av ett jämställdhetsperspektiv i europaparlamentet

Denna undersökning om hur ledamöterna röstade i frågan om integrering av ett jämställdhetsperspektiv i lagstiftning, kommunikations- och informationspolitik, budgetering samt personalpolitik (punkt 8 i betänkandet om integrering av ett jämställdhetsperspektiv i utskottens verksamhet), är uppdelad i tre olika delar. Först analyseras variabeln ideologisk bakgrund, därefter nationell tillhörighet och sist kön.

8.2.1 Ideologisk bakgrund

Följande tabell visar hur de politiska grupperna i europaparlamentet (EP) röstade i frågan om jämställdhetsintegrering. Tabellen visar antal ja-röster respektive nej-röster, och antal nedlagda röster i varje politisk grupp. Tabellen visar också hur majoriteten inom varje politisk grupp röstade, det vill säga om majoriteten inom en grupp röstade ja eller nej, och hur stor enigheten var inom varje politisk grupp.

Politiska grupper	JA	NEJ	NEDLAGDA RÖSTER	Majoritet för ja/nej	Procentandel ja/nej
GUE/NGL	23	0	1	JA	95,8
De Gröna/EFA	26	0	2	JA	92,9
ESP	141	0	0	JA	100
EPP-ED	4	157	4	NEJ	95,2
ALDE	3	67	0	NEJ	95,7
UEN	1	15	0	NEJ	93,8
IND/DEM	2	9	0	NEJ	81,8
NI	1	4	1	NEJ	66,7
ITS	0	10	1	NEJ	90,9
TOTALT	201	262	9		472

(Bilaga 1)

Av tabellen kan man utläsa att majoriteten av GUE/NGL, De gröna/EFA och ESP röstade ja, och att majoriteten inom de övriga grupperna röstade nej, till jämställdhetsintegrering. Det finns alltså en tydlig uppdelning mellan de grupper som röstade ja respektive nej på en höger-vänster skala. De politiska grupperna till vänster röstade för och grupperna till höger röstade emot. Det finns inga avvikande fall. Det finns med andra ord ingen grupp till höger som röstade för, eller en grupp till vänster som röstade emot, vilket det fanns i omröstningen om inrättandet av ett jämställdhetsinstitut (Bilaga 1).

Samma mönster återfinns i debatten om jämställdhetsintegrering, även om det inte är lika tydligt som i omröstningsresultatet. I debatten, som dominerades av kvinnor, var de flesta deltagarna positiva. Här uttryckte sig också flera ledamöter från EPP-ED och ALDE positivt om jämställdhetsintegrering, trots att majoriteten av gruppernas medlemmar valde att sen rösta nej i omröstningen. De ledamöter som var positivt inställda framhävde vikten av en jämn fördelning av män och kvinnor i utskotten. De sa att en jämn könsfördelning är viktigt dels för utskottens verksamhet och dels för EP:s profil. Många menade att EP är en viktig institution inom EU och därför bör vara ett föredöme på flera områden, inte minst på området jämställdhet. Det var enbart ett fåtal ledamöter som uttalade sig negativt om betänkandet. Gemensamt för dem är att de representerade en relativt förlegad syn på kön och genus. Kortfattat ansåg de att vanliga strategier för jämställdhet, till exempel könskvotering, inte respekterar skillnader mellan kvinnor och män (Europaparlamentet 2007 b).

Mot bakgrund av det statistiska resultatet, och debatten, anser jag att det är möjligt att tala om ett samband mellan parlamentariskens ideologiska bakgrund och deras syn på jämställdhetsintegrering. Det är tydligt att vänstergrupperna röstade ja och att högergrupperna röstade nej.

Resultatet är inte överraskande. Det stämmer överrens med majoriteten av tidigare forskning om röstningsbeteende i EP, och med resultatet från frågan om ett jämställdhetsinstitut. Även i det fallet röstade ledamöterna främst med sina politiska grupper (Bilaga 1, Hix 2001, Hix m.fl 2005, Kreppel & Tsebelis 1999, Nourny 2002).

Som jag tog upp i frågan om ett jämställdhetsinstitut tror jag att vänstergruppernas ja, och högergruppernas nej, handlar om att de har olika syn på samhälle och individ, vilket avspeglar sig i deras syn på jämställdhet. Flera av de mindre högergrupperna är till exempel starkt konservativa, vilket kan vara en förklaring till varför de röstade nej (Europaparlamentet 2008 a, Europaparlamentet 2008 b).

Om man tittar närmare på hur de svenska parlamentarikerna som deltog i omröstningen röstade i punkten om jämställdhetsintegrering framkommer inte samma resultat som finns på europeisk nivå. Här är sambandet mellan parlamentarikernas ideologiska bakgrund och deras syn på jämställdhetsintegrering inte lika tydligt. Majoriteten av svenska partier röstade ja. De parlamentariker som tillhör Vänsterpartiet, Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Folkpartiet och Junilistan röstade ja, medan de ledamöter som tillhör Kristdemokraterna och Moderaterna röstade nej. Maria Carlshamre (ALDE) som själv representerar Feministiskt Initiativ, och Lena Ek (ALDE) som själv företräder Centerpartiet, deltog inte i omröstningen. Carlshamre och Ek skriver dock att om de hade deltagit så skulle de ha röstat ja (Omröstningsresultat A6-0478/2006, Intervju av Maria Carlshamre 2007).

Både Olle Schmidt (ALDE, Folkpartiet) och Nils Lundgren (IND/DEM, Junilistan) valde att rösta emot majoriteten av sina grupper och istället rösta för jämställdhetsintegrering. Schmidt skriver att han röstade ja för att han tycker att det är viktigt att synliggöra ojämställdhet i samhället, och i synnerhet inom politiken och inom EU:s institutioner. Att synliggöra diskriminering är en förutsättning för att kunna bekämpa det (Omröstningsresultat A6-0478/2006, Intervju av Olle Schmidt 2007).

Lundgren har inte motiverat sin röst. Men Helene Goudin, medlem i IND/DEM och Junilistas andra representant i parlamentet, skriver att Junilistan är positiva till frågan om jämställdhetsintegrering för att de vill öka jämställdheten inom EU:s institutioner. Varför majoriteten av IND/DEM:s medlemmar röstade nej beror på att jämställdhet är en fråga som ligger utanför IND/DEM:s program (Intervju av Helene Goudin 2007).

I debatten uttryckte både Inger Segelström (ESP, Socialdemokraterna) och Eva-Britt Svensson (GUE/NGL, Vänsterpartiet) stor entusiasm för punkten om jämställdhetsintegrering. Ingen av de svenska parlamentarikerna från den borgerliga alliansen (Centerpartiet, Kristdemokraterna, Folkpartiet och Moderaterna) deltog i debatten. Men på Moderaternas hemsida förklarar Charlotte Cederschiöld, Anna Ibrisagic, Gunnar Hökmark och Kristofer Fjellner varför de röstade nej. De motsätter sig att parlamentet ska ställa formella krav på hur de politiska grupperna organiserar sitt interna arbete, till exempel som att införa obligatoriska kvotsystem för sina valsedlar. De är kritiska till alla typer av förslag som innebär kvotering eller särbehandling. Jämställdhet är enligt dem när en man eller kvinna väljs till en post på egna meriter (Europaparlamentet 2007 b, Moderaternas veckorapport (v.3) europaparlamentet 2007, Moderaternas veckorapport (v.46) europaparlamentet 2006).

Jag uppfattar de ledamöter som tillhör Folkpartiet, Centerpartiet och Junilistan, och som röstade ja eller var allmänt positiva till frågan, som avvikande fall. Enligt min åsikt tillhör de höger-partier. Både Folkpartiet och Centerpartiet ingår i den borgerliga alliansen (Centerpartiet, Kristdemokraterna, Folkpartiet och Moderaterna). Junilistan ingår inte i den borgerliga alliansen, men jag kategoriserar det som ett höger-parti eftersom det enligt min åsikt har en konservativ och nationalistisk uppfattning i vissa frågor, till exempel i frågan om EU.

Det är lite oväntat att ledamöter från ett flertal politiska partier till höger röstade ja till jämställdhetsintegrering, men nej till ett jämställdhetsinstitut. Jag anser att förslaget om jämställdhetsintegrering också följer ett vänster, istället för höger, perspektiv. I förslaget uppfattas till exempel ojämställdheten inom parlamentet, till exempel underrepresentationen av kvinnor, som främst ett strukturellt problem. Och flera åtgärder, till exempel positiv

särbehandling och kvotering, behandlar män och kvinnor som kollektiv och inte som enskilda individer (Europaparlamentet 2007 b).

Partier till höger brukar ha samma syn som Moderaterna har i frågan om jämställdhetsintegrering. De brukar vara negativa till kvotering och positiv särbehandling för att den typen av strategier, enligt dem, inte behandlar människor som enskilda individer. Vanligtvis är de också kritiska till den typen av åtgärder för att det innebär statlig intervention. Höger-partier är i allmänhet kritiska till olika typer av statlig inblandning eftersom de stör den fria markanden (Europaparlamentet 2007 b, Moderaternas veckorapport (v.3) europaparlamentet 2007, Moderaternas veckorapport (v.46) europaparlamentet 2006).

Jag tror att en anledning till varför majoriteten av svenska parlamentariker röstade ja är att fråga om jämställdhetsintegrering inte är en fråga om nationell eller europeisk jämställdhetspolitik, som frågan om ett jämställdhetsinstitut är. Flera ledamöter till höger är negativa till institutet för att de anser att jämställdhet är en fråga som bör föras på nationell, och inte europeisk, nivå. Jämställdhetsintegrering kräver inte heller de kostnader som ett jämställdhetsinstitut gör. En annan förklaring till varför majoriteten av svenska ledamöter röstade ja kan vara att de har goda erfarenheter av jämställdhetsintegrering inom Sverige. Den typ av jämställdhetspolitik som betänkandet presenterar har enligt min åsikt stora likheter med den svenska jämställdhetspolitiken (Europaparlamentet 2006 b).

Det faktum att svenska parlamentariker som tillhör högerpartier röstade ja är intressant, men det ifrågasätter det inte sambandet mellan ledamöternas ideologiska bakgrund och deras syn på jämställdhetsintegrering. Det sambandet är tillräckligt tydligt. Utan några avvikande fall röstade de politiska grupperna till vänster ja och grupperna till höger nej. Samtidigt är antalet svenska ledamöter alltför få för att kunna tillbakavisa det statistiska resultatet. Men med det sagt är deras röstningsbeteende inte obetydligt. Det öppnar upp för att de andra variablerna, nationell tillhörighet och kön, också är betydelsefulla (Omröstningsresultat A6-0478/2006).

Vidare, i tabellen framgår det att enigheten inom alla politiska grupper är relativt hög. Som i fallet om ett jämställdhetsinstitut är ESP den enda gruppen som har 100 procent enighet. De övriga grupperna, förutom IND/DEM och NI, har en enighet på cirka 90-95 procent. Splittringen är störst inom NI som endast har en sammanhållning på 66,7 procent. IND/DEM har en enighet på 81,8 procent (Bilaga 1).

Splittringarna inom NI och IND/DEM syns varken i debatten eller bland röstförklaringarna. Det beror mest på att endast ett fåtal av gruppernas ledamöter deltog i debatten. De som deltog var dock negativa. Derek Roland Clark (IND/DEM, Storbritannien) ansåg att betänkandet i sin helhet är otydligt och att flera av punkterna kommer att bidra till en omvänd diskriminering. Han avslutade sitt tal med att säga att "Allt annat, som detta betänkande, är nedlåtande mot kvinnor, och alla kvinnor med självrespekt bör känna sig kränkta av detta betänkande. Jag ber ledamöterna att rösta emot det." (Europaparlamentet 2007 b).

Mot bakgrund av det statistiska resultatet kan man konstatera att enigheten inom alla politiska grupper är relativt hög, men att grupperna till vänster har lite bättre sammanhållning än vad grupperna till höger har. Ett fåtal ledamöter från de politiska grupperna till höger valde att rösta emot majoriteten av sin grupp och istället rösta ja. Det var ingen ledamot från grupperna till vänster som valde att rösta nej (Bilaga 1, Europaparlamentet 2007 b).

Som i frågan om ett jämställdhetsinstitut tror jag att en förklaring till varför splittringarna är större inom högergrupperna kan vara att flera av de grupperna, till exempel IND/DEM och NI, är relativt små. Flera forskare menar att splittringarna i regel är större inom de små, än inom de stora, grupperna (se avsnittet ideologisk bakgrund i undersökningen om ett jämställdhetsinstitut för en utförligare diskussion).

Splittringen inom NI tror jag har den enkla förklaringen att NI består av ett fåtal ledamöter som har valt att inte tillhöra någon politisk grupp. Det innebär att gruppens medlemmar kan

ha mycket varierade politiska åsikter, vilket ofta leder till dålig sammanhållning (Europaparlamentet 2008 a, Hix m.fl. 2005: 216).

Hur som helst, den relativt höga nivån på enighet inom de politiska grupperna uppfattar jag som en bekräftelse på att ideologisk bakgrund är en betydelsefull variabel. Som ovan nämnt (se avsnittet ideologisk bakgrund i undersökningen om ett jämställdhetsinstitut) brukar god sammanhållning förstås som ett tecken på att ideologisk bakgrund är en central variabel i omröstningssammanhang (Hix m.fl. 2005: 216).

8.2.2 Nationell tillhörighet

Följande tabell visar hur ledamöter från de olika typerna av medlemsländer (medlemsländer med god, godkänd eller underkänd jämställdhetspolitik) röstade i frågan om jämställdhetsintegrering. Tabellen visar antal och andel ja-röster respektive nej-röster, samt antal nedlagda röster i varje typ av medlemsland.

Land	JA	Procentandel JA	NEJ	Procentandel NEJ	Nedlagda röster	Antal röster totalt
God jämställdhetspolitik	23	57,5	17	42,5	0	40
Godkänd jämställdhetspolitik	129	43,9	160	54,4	5	294
Underkänd jämställdhetspolitik	49	35,5	85	61,6	4	138
Totalt	201	42,6	262	55,5	9	472

(Bilaga 2)

Av tabellen kan man utläsa att majoriteten av ledamöter från länder med god jämställdhetspolitik röstade ja, och att majoriteten av ledamöter från länder med godkänd, och underkänd, jämställdhetspolitik röstade nej, till jämställdhetsintegrering. Andelen ja-röster är alltså störst inom kategorin länder med god jämställdhet, och andelen nej-röster är störst inom kategorin länder med underkänd jämställdhet. I båda fallen, det vill säga både bland ja- och nej-rösterna skiljer det cirka 20 procentenheter mellan kategorierna länder med god, och länder med underkänd, jämställdhet (Bilaga 2).

De avvikande rösterna, de parlamentariker som röstade emot majoriteten av sin politiska grupp visar inte att nationell tillhörighet skulle vara en avgörande variabel. Som i fallet om ett jämställdhetsinstitut finns det inget som tyder på att parlamentariker som röstade emot sin grupp och istället röstade ja/nej, skulle komma ifrån länder med god jämställdhet/länder med underkänd jämställdhet (Omröstningsresultat A6-0478/2006).

Mot bakgrund av det statistiska resultatet anser jag att det är möjligt att tala om ett samband mellan parlamentarikernas nationella tillhörighet och deras syn på jämställdhetsintegrering, trots att de avvikande rösterna inte stödjer det. Resultatet är inte avgörande, men det visar att parlamentariker från länder med god jämställdhet röstade ja i större utsträckning än vad parlamentariker från länder med underkänd jämställdhet gjorde, och tvärt om (Bilaga 2).

Det är intressant att det finns ett samband i detta fall, men inte i frågan om ett jämställdhetsinstitut. Jag tror att en förklaring kan vara att punkten om jämställdhetsintegrering har en starkare koppling till nationell tillhörighet än vad frågan om ett jämställdhetsinstitut har. Jämställdhetsintegrering handlar om jämställdhet i det vardagliga politiska arbetet, dels på nationell, och dels på europeisk, nivå.

I debatten var det till exempel flera parlamentariker som uttryckte en koppling mellan nationell tillhörighet och jämställdhetsintegrering genom att referera till sina nationella erfarenheter av jämställdhetsarbete. Piia-Noora Kauppi (PPE-DE, Finland) sa: ”I mitt hemland Finland har vi en lång tradition av arbete för lika möjligheter för män och kvinnor. Jag var därför mycket nöjd med slutsatserna i betänkandet från utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män. Det visade att åtminstone en majoritet av utskotten fäster någon vikt vid jämställdhetsperspektiv.” (Debatt A6-0478/2006). På liknande sätt refererade Inger Segelström (PSE, Socialdemokraterna) till jämställdhetsarbete inom svensk politik: ”Parlamentet kommer aldrig att få några integrerade utskott, hälften kvinnliga utskottsordföranden eller talmän förrän det blir hälften kvinnor i Europaparlamentet. Jag talar av egen erfarenhet. I Sverige det först när vi 1994 fick hälften kvinnor i politiken som och riksdagen som vi kunde göra de stora reformerna.” (Europaparlamentet 2007 b).

Jag tycker att Kauppi och Segelströms sätt att referera till sina nationella erfarenheter av jämställdhetsarbete talar för att nationell tillhörighet är en viktig variabel i frågan om jämställdhetsintegrering. Jag tycker också att det stödjer antagandet om att ledamöter som kommer från länder med god jämställdhet har en positiv syn på jämställdhet.

Tittar man på hur Segelström och Kauppi sen röstade visar det säg att det antagandet inte alltid stämmer. Segelström röstade ja, men Kauppi röstade nej som majoriteten av sin politiska grupp EPP-ED. Utan en motivering från Kauppi är det svårt att säga varför, men jag tror att en förklaring kan vara att ideologisk bakgrund väger tyngre än nationell tillhörighet i omröstningssammanhang. Majoriteten av tidigare forskning visar alla fall att det är så (Omröstningsresultat A6-0478/2006, Hix m.fl. 2005: 216).

De svenska parlamentarikerna har, som i frågan om ett jämställdhetsinstitut, lite olika syn på vilken betydelse nationell tillhörighet har i frågan om jämställdhetsintegrering. Olle Schmidt (Folkpartiet), som röstade emot majoriteten av sin grupp ALDE och istället röstade ja, anser att hans ja-röst reflekterar en svensk syn på jämställdhetspolitik. Med svensk syn avser han en syn som framhäver vikten av jämn könsfördelning i politiken. Han menar att det i jämställdhetsfrågan finns en form av nationell konsensus. Han är dock tydlig med att när det gäller hur problemen med ojämställdhet ska lösas finns det stora åsiktsskillnader mellan de svenska politikerna, vilket också framkommer när de svenska parlamentarikerna röstar i Bryssel och Strasbourg (Intervju av Olle Schmidt 2007).

Schmidt lägger också till att ingen grupp i EP har egen majoritet. Det har inneburit att ordet konsensus blivit ett mantra i EP. För att få igenom en fråga är det viktigt att ha stöd från andra parlamentariker i andra grupper. Parlamentariker försöker alltså inte hitta gemensamma ståndpunkter enbart inom, utan också mellan, grupper. Ibland innebär det att vissa rapporter resulterar i väldigt dåliga kompromisser. Ett i grunden bra förslag om att komma till rätta med ojämställdheten i samhället, som en liberal ledamot skulle ha kunnat stödja, kan efter ett par rundor ha förvandlats till ett verktyg för att genomföra andra intressen, som direkt strider mot liberalismens syn på jämställdhet. Avslutningsvis skriver han att det inte är ovanligt att ledamöter röstar emot majoriteten av sin grupp på grund av nationella prioriteringar. De politiska grupperna består av flera partier som många gånger står väldigt långt ifrån varandra i vissa frågor. ALDE innehåller till exempel ett spektrum av partier som har totalt olika åsikter i vissa frågor (Intervju av Olle Schmidt 2007).

Helene Goudin (IND/DEM) anser också att nationell tillhörighet har betydelse för synen på jämställdhetsfrågor. Hon menar att parlamentarikernas nationalitet styr till exempel deras val av utskott. Varför jämförelsevis många svenska (kvinnliga) parlamentariker väljer att sitta med i jämställdhetsutskottet (FEMM) beror enligt Goudin på jämställdhetsfrågans aktualitet i Sverige (Intervju av Helene Goudin 2007).

Parlamentarikerna från Moderaterna (Anna Ibrasagic, Charlotte Cederschiöld, Gunnar Hökmark och Christofer Fjellner) har inte samma åsikt. De anser att det inte finns någon form av nationell konsensus i jämställdhetsfrågan. Moderaterna menar att de i regel har samma åsikt som sin partigrupp EPP-ED. Alla medlemmar i EPP-ED är inte överrens om allt, men de har samma inställning i grund och botten. Hur de röstar bestäms i första hand utifrån moderaternas intresse, i andra hand utifrån EPP-ED:s intresse (Intervju av Anna Ibrasagic, Charlotte Cederschiöld, Gunnar Hökmark och Christofer Fjellner 2007).

Jag tycker att de svenska parlamentariskernas uppfattningar om betydelsen av nationell tillhörighet är intressanta. Personligen tror jag inte att nationell tillhörighet har så stor betydelse som Schmidt hävdar. Jag tror inte att det har lika stor betydelse som ideologisk bakgrund. De svenska parlamentariskernas syn på vad jämställdhet är, och med vilka strategier det ska uppnås, skiljer sig åt beroende på ideologisk bakgrund. Samtidigt visar resultatet gällande ideologisk bakgrund att enigheten är relativt stor inom de politiska grupperna, vilket talar för variabeln ideologisk bakgrund. Jag antar dock att nationell tillhörighet har viss betydelse. Det statistiska resultatet visar faktiskt att det finns ett samband mellan parlamentariskernas ideologiska bakgrund och deras syn på jämställdhetsintegrering. Jag tror, som i fallet om ett jämställdhetsinstitut, att nationell tillhörighet definitivt har betydelse på parlamentariskernas intresse för jämställdhet. Jag är dock osäker på om det har lika stor betydelse för deras röstningsbeteende i jämställdhetsfrågor (Bilaga 1, 2).

8.2.3 Kön

Följande tabell visar hur de manliga respektive de kvinnliga ledamöterna röstade i frågan om jämställdhetsintegrering. Tabellen visar hur många och hur stor andel av de manliga respektive de kvinnliga ledamöterna som röstade ja eller nej, samt antal nedlagda röster bland männen och kvinnorna.

Kön	JA	Procentandel JA	NEJ	Procentandel NEJ	Nedlagda röster	Antal röster totalt
Man	121	37,8	194	60,6	5	320
Kvinna	79	52	68	44,7	4	152
Totalt	200	42,5	262	55,6	9	471

(Bilaga 3)

Av tabellen kan man utläsa att majoriteten av kvinnliga parlamentariker röstade ja, och att majoriteten av manliga parlamentariker röstade nej. I båda fallen, det vill säga både bland ja-rösterna och nej-rösterna, skiljer det cirka 15 procentenheter mellan de manliga och de kvinnliga ledamöterna (Bilaga 3).

Bland de avvikande rösterna, det vill säga bland de parlamentariker som röstade emot majoriteten av sin grupp, finns det inget som pekar på att könstillhörighet skulle vara av betydelse. Det finns med andra ord inget som visar att parlamentariker som röstade emot majoriteten av sin grupp och istället röstade ja/nej, skulle vara kvinnor/män (Omröstningsresultat A6-0478/2006).

Debatten om jämställdhetsintegrering bestod uteslutande av kvinnor. Vice talman, Luisa Morgantini (GUE/NGL, Italien), kommenterade överrepresentationen av kvinnor med orden

”... jag vill i min tur gratulera de få män som är närvarande i kammaren för att delta i denna debatt om jämställdhet mellan kvinnor och män, eftersom jag anser att deras närvaro är avgörande när det gäller att bekämpa den diskriminering som fortfarande existerar.” (Europaparlamentet 2007 b). Majoriteten av de få män som deltog var dock negativa. Inger Segelström (PSE, Socialdemokraterna) sa att ”... efter denna debatt kan jag tyvärr konstatera att de få män som har deltagit har framfört dinosauriesynpunkter. Trist, trist, trist.” (Europaparlamentet 2007 b).

Avsaknaden av manliga parlamentariker i debatten gör mig inte förvånad. Även debatten om ett jämställdhetsinstitut dominerades av kvinnliga parlamentariker. Jag tycker att dominansen av kvinnor bekräftar tidigare forskning som kommer fram till att kvinnliga parlamentariker är betydligt mer intresserade av jämställdhetsfrågor än vad manliga parlamentariker är. Gunilla Sterner, jämställdhetsexpert vid länsstyrelsen i Stockholm och en av de två författarna till rapporten ”Gender Mainstreaming in the EU Member States”, skriver att det tyvärr är så. Hon säger att ytterst få manliga ledamöter har verkligen aktivt engagerat sig i jämställdhetsfrågor inom EU (Intervju av Gunilla Sterner 2007, Oskarson & Wängnerud 1995: 114, 103-107, 149).

Som jag tog upp i fallet om ett jämställdhetsinstitut är det viktigt att skilja mellan intresse för jämställdhet och röstningsbeteende i jämställdhetsfrågor. Att betydligt fler kvinnliga, än manliga, parlamentariker engagerade sig i debatten behöver inte betyda att fler kvinnliga parlamentariker röstade ja i omröstningen.

I detta fall visar dock det statistiska resultatet att majoriteten av kvinnliga parlamentariker röstade ja och att majoriteten av manliga parlamentariker röstade nej. Skillnaderna mellan hur stor andel av männen respektive kvinnorna som röstade ja eller nej är inte på något sätt avgörande. De är inte lika stora som i fallet om ett jämställdhetsinstitut. Där skiljde det cirka 20 procentenheter, här skiljer det cirka 15 procentenheter, mellan de manliga och de kvinnliga ledamöterna.

Trots att det statistiska resultatet inte är lika tydligt som i fallet om ett jämställdhetsinstitut anser jag att det är möjligt att tala om ett samband mellan parlamentarikernas könstillhörighet och deras syn på jämställdhetsintegrering. Skillnaderna mellan grupperna, de manliga och de kvinnliga ledamöterna, är enligt min uppfattning tillräckligt stora (Bilaga 3, Europaparlamentet 2007 b).

Resultatet gör mig inte förvånad. Jag tycker inte att det är konstigt att fler kvinnliga, än manliga, parlamentariker röstade ja till jämställdhetsintegrering. Jag tror att de kvinnliga ledamöterna uppfattar ojämställdheten i EP som ett mycket större problem än vad de manliga ledamöterna gör, eftersom det är kvinnorna som utsätts för diskriminering på olika sätt.

Om jag ska jämföra variabeln kön i förhållande till de andra variablerna, ideologisk bakgrund och nationell tillhörighet, skulle jag säga att kön har ungefär lika stor betydelse som nationell tillhörighet. De statistiska resultaten pekar på det. Könstillhörighet har dock inte lika stor betydelse som ideologisk bakgrund (Bilaga 1, 2, 3).

Resultatet kan sägas stämma överrens med tidigare forskning. En majoritet av tidigare studier visar att ledamöter i parlamentet röstar främst med sina politiska grupper, men att både kön och nationell tillhörighet kan vara av betydelse i omröstningssammanhang (Hix 2001, Hix m.fl 2005, Kreppel & Tsebelis 1999, Noury 2002, Norris 1996, Oddbjorn 2001, Oskarson & Wängnerud 1995: 114, 103-107, 149).

Vilken av variablerna könstillhörighet och nationell tillhörighet som har störst betydelse är svårt att säga. De statistiska resultaten uppvisar liknande siffror. Jag tror dock att könstillhörighet har större betydelse än nationell tillhörighet. Dels för att tidigare forskning kommer fram till att kön är en mycket betydelsefull variabel när det handlar om jämställdhet. Forskningen om nationell tillhörighet presenterar inte lika tydliga resultat. Dels för att det finns ett samband mellan ideologisk bakgrund och kön (se avsnittet kön i undersökningen om

ett jämställdhetsinstitut). Det faktum att vänstergrupperna innehåller fler kvinnor än vad högergrupperna gör, samtidigt som vänstergrupperna röstade ja, och högergrupperna röstade nej, får mig att tro att vänstergruppernas ja och högergruppernas nej, inte bara har ideologiska skäl utan också beror på könstillhörighet (Bilaga 1, 2, 3; European Women's Lobby 2006, Hix 2001, Hix m.fl 2005, Kreppel & Tsebelis 1999, Nourny 2002, Norris 1996, Oddbjorn 2001, Oskarson & Wängnerud 1995: 114, 103-107, 149).

9 Avslutning

Denna del är uppdelad i två delar. Den första delen ”Sammanfattning” sammanfattar analysen. Här presenteras de viktigaste resultaten. Den andra delen ”Varför samband?” är en diskussion kring varför variablerna ideologisk bakgrund, nationell tillhörighet och kön, har, eller inte har, betydelse för parlamentarikernas syn på jämställdhet. Här presenterar jag mina reflektioner kring resultaten som framkommer i analysen.

9.1 Sammanfattning

Denna undersökning syftar till att besvara frågan om det finns några samband mellan EU-parlamentarikernas ideologiska bakgrund, nationella tillhörighet samt kön, och deras syn på jämställdhet. Undersökningen fokuserar på två olika jämställdhetsfrågor, dels frågan om ett jämställdhetsinstitut och dels frågan om jämställdhetsintegrering. I undersökningen kommer jag fram till att alla variabler, ideologisk bakgrund, nationell tillhörighet och kön, har mer eller mindre betydelse för parlamentarikernas syn på jämställdhet (Bilaga 1, 2, 3).

De statistiska resultaten visar att det finns ett samband mellan parlamentarikernas ideologiska bakgrund och deras syn på jämställdhet. Ideologisk bakgrund har stor betydelse i båda fallen, fallet om ett jämställdhetsinstitut och fallet om jämställdhetsintegrering. Majoriteten av parlamentariker som tillhör politiska grupper till vänster röstade ja, och majoriteten av parlamentariker som tillhör politiska grupper till höger röstade nej (Bilaga 1).

De statistiska resultaten visar också att det finns ett samband mellan parlamentarikernas nationella tillhörighet och deras syn på jämställdhetsintegrering, men inte ett samband mellan ledamöternas nationella tillhörighet och deras syn på inrättandet av ett jämställdhetsinstitut. I fallet om jämställdhetsintegrering röstade majoriteten av parlamentariker som kommer från länder med god jämställdhetspolitik ja, och majoriteten av parlamentariker som kommer från länder med godkänd, och underkänd, jämställdhetspolitik nej. Andelen ja-röster är störst inom kategorin länder med god jämställdhet och andelen nej-röster är störst inom kategorin länder med underkänd jämställdhet. I fallet om ett jämställdhetsinstitut röstade majoriteten inom alla kategorier, länder med god, godkänd och underkänd jämställdhetspolitik, ja. Andelen ja-röster är störst inom kategorin länder med god jämställdhetspolitik och andelen nej-röster är i detta fall störst inom kategorin länder med godkänd jämställdhetspolitik (Bilaga 2).

De statistiska resultaten visar att det finns ett samband mellan parlamentarikernas könstillhörighet och deras syn på jämställdhet. Könstillhörighet har betydelse i båda fallen. Majoriteten av kvinnliga parlamentariker röstade ja i båda fallen. Ungefär hälften av de manliga parlamentarikerna röstade ja i fallet om ett jämställdhetsinstitut. I fallet om jämställdhetsintegrering röstade majoriteten av manliga parlamentariker nej (Bilaga 3).

Sambandens styrka varierar. I båda fallen, fallet om ett jämställdhetsinstitut och fallet om jämställdhetsintegrering, är sambandet gällande ideologisk bakgrund starkast. Sambandet gällande könstillhörighet är i båda fallen näst starkast. Sambandet gällande nationell tillhörighet är ungefär lika starkt som sambandet gällande könstillhörighet i fallet om

jämställdhetsintegrering, men inte alls lika tydligt i fallet om ett jämställdhetsinstitut (Bilaga 3).

9.2 Varför samband?

Undersökningen visar att det finns ett samband mellan parlamentarikernas ideologiska bakgrund, nationella tillhörighet samt kön, och deras syn på jämställdhet. Sambanden gällande nationell tillhörighet och könstillhörighet är dock inte lika starka som sambandet gällande ideologisk bakgrund (Bilaga 1, 2, 3).

Resultatet väcker en rad frågor. Inte minst frågan om varför sambanden finns och varför styrkan i dem varierar. Jag har redan berört denna typ av frågor i analysen, men i detta avsnitt utvecklar jag några av mina resonemang.

Det finns flera förklaringar till varför sambandet gällande ideologisk bakgrund är starkast. Som jag tog upp i analysen beror det givetvis på att de politiska grupperna utgör basen i europaparlamentet (EP). Parlamentet är organiserat som ett nationellt parlament fast på europeisk nivå. Parlamentsmedlemmarna är organiserade i politiska grupper och inte i nationella block (Bomberg m.fl. 2004: 82, Europaparlamentet 2008 a).

En intressant fråga är om det finns en skillnad mellan betydelsen av ideologisk bakgrund på nationell, och europeisk, nivå. Personligen tror jag att det finns det. Jag tror att ideologisk bakgrund har större betydelse på nationell, än på europeisk, nivå. I ett nationellt parlament konkurrerar inte ideologiska, och nationella intressen med varandra, eftersom alla parlamentariker har samma nationella tillhörighet. Med det sagt menar jag inte att det inte finns nationella motsättningar inom ett nationellt parlament. Stater är inte på något sätt homogena, dagens samhälle präglas av mångkulturalism. Men den typ av nationella motsättningar som finns i EP är inte lika uppenbara på nationell, som på europeisk, nivå.

Nationella motsättningar är ett problem inom EU i allmänhet. Problemet handlar om att det saknas en enighet och känsla av gemenskap inom unionen. Det finns ett europeiskt medborgarskap, men det nationella medborgarskapet är fortfarande betydligt mer omfattande. Människors identitet är starkt kopplad till nationalstaten. Människor som är bosatta inom EU definierar inte sig själva som européer utan som till exempel svenskar eller tyskar. De betonar sina olikheter istället för likheter. Det är ett problem eftersom en känsla av en gemensam identitet är en nödvändighet för att ett politiskt system, i detta fall EU, ska anses vara legitimt. Utan politisk legitimitet är det problematiskt att föra en enhetlig politik inom EU (Dobson & Weale 2004: 186-191).

Problemen med nationella motsättningar avspeglar sig i parlamentet. Kopplingen mellan identitet och nationalstaten innebär att parlamentariker inte bara har ideologiska, utan också nationella, intressen, att ta hänsyn till, trots att de är organiserade i politiska grupper. Ibland sammanfaller båda intressena, men ibland konkurrerar de med varandra och skapar motsättningar inom de politiska grupperna (Bomberg m.fl. 2004: 82).

I detta fall om parlamentarikernas syn på jämställdhet anser jag att parlamentarikernas nationella, och ideologiska, intressen konkurrerar med varandra. Jag menar att ledamöternas syn på jämställdhet inte bara bestäms utifrån ideologiska värderingar, utan också av värderingar kring jämställdhetspolitik som skapas på nationell nivå. Oavsett om ledamoten kommer från ett land med god, eller underkänd, jämställdhetspolitik bär han/hon med sig sina erfarenheter av jämställdhetsarbete på nationell nivå. På vilket sätt ledamöternas nationella erfarenheter sen tar sig uttryck skiljer sig åt. Det kan säkert variera beroende på hur de

uppfattar frågan om jämställdhet och om de uppfattar sitt lands jämställdhetspolitik som bra eller dålig.

Gunilla Sterner, jämställdhetsexpert vid länsstyrelsen i Stockholm och en av de två författarna till rapporten "Gender Mainstreaming in the EU Member States", och de svenska ledamöterna, som menar att nationell tillhörighet är en betydande variabel, utgår från att ledamöter från länder med god jämställdhetspolitik är positiva, och att ledamöter från länder med underkänd jämställdhetspolitik är negativa, till frågan om jämställdhet. Jag förnekar inte att det är så sambandet ser ut, men jag tror att det också skulle kunna vara tvärt om. Vad jag menar är att en ledamot från ett land med underkänd jämställdhet lika gärna skulle kunna vara positiv till jämställdhet, för att han/hon på grund av sina nationella erfarenheter av brist på jämställdhet ser behovet av till exempel ett jämställdhetsinstitut eller jämställdhetsintegrering. Tvärtom skulle en ledamot från ett land med god jämställdhet kunna vara negativ till ett jämställdhetsinstitut eller jämställdhetsintegrering för att han/hon utifrån sina nationella ramar uppfattar politiken som jämställd (Intervju av Gunilla Sterner 2007).

Om sambandet mellan parlamentariskernas nationella tillhörighet och deras syn på jämställdhet kan se ut på både det ena och det andra sättet anser jag att det skulle kunna vara en förklaring till de relativt svaga statistiska resultaten. Om till exempel en ledamot från ett land med god jämställdhet tenderar att rösta både ja eller nej, på grund av att han/hon kommer från ett land med god jämställdhet, leder det till ett resultat där ja- och nej-rösterna kanske är ungefär lika många. Konsekvensen är alltså ett otydligt samband (Bilaga 1, 2, 3).

De statistiska resultaten visar att det finns ett samband mellan parlamentariskernas nationella tillhörighet och deras syn på jämställdhetsintegrering, men inte ett samband mellan ledamöternas nationella tillhörighet och deras syn på inrättandet av ett jämställdhetsinstitut. Varför det finns ett samband i det första, men inte i det andra, fallet tror jag beror att det finns en tydligare koppling mellan nationell tillhörighet och jämställdhetsintegrering, än mellan nationell tillhörighet och ett jämställdhetsinstitut. Jämställdhetsintegrering handlar om jämställdhet i det vardagliga politiska arbetet, dels på nationell, och dels på europeisk, nivå. Det granskar och ställer krav på enskilda parlamentariker och på de politiska grupperna. Jag tror att kraven kan innebära att ledamöter från länder med underkänd jämställdhetspolitik är negativa till jämställdhetsintegrering. De är medvetna om att det kan komma att innebära att EU börjar ställa alltmer krav på den nationella jämställdhetspolitiken. Ledamöter från länder med god jämställdhetspolitik kanske är positiva för att de inte är rädda för EU:s eventuella krav, eftersom de vet att de redan uppfyller merparten av dem (Bilaga 2).

Vidare, angående nationella, och ideologiska, motsättningar antar jag att de hänger samman med varandra. De politiska grupperna i parlamentet består av parlamentariker som representerar olika nationella partier. Det innebär att trots att till exempel Socialdemokratiska gruppen i Europaparlamentet (ESP) består av enbart socialdemokratiska partier så har parlamentarikerna inom gruppen ibland helt olika åsikter. Att vara socialdemokrat har inte samma innebörd i Sverige som i Frankrike. Mot bakgrund av det menar jag att det inte bara är de nationella motsättningarna, utan också de ideologiska motsättningarna, som är större på europeisk, än nationell, nivå. Politiska grupper är mer homogena i nationella parlament än i EP.

Det öppnar upp för frågan om parlamentsmedlemmarna skulle kunna vara organiserade efter nationell tillhörighet istället för ideologisk bakgrund. Jag tror att det skulle vara relevant i vissa fall. I vissa frågor är likheterna mellan olika politiska partier från ett och samma land större än likheterna mellan politiska partier från olika länder som tillhör en och samma grupp.

I detta fall tror jag dock inte att det är så. I frågan om jämställdhet tror jag att höger respektive vänster har störst betydelse. De statistiska resultaten visar att ideologisk bakgrund är viktigare än nationell tillhörighet. Samtidigt talar de svenska parlamentariskernas åsiktsskillnader för det (Bilaga 1).

Varför de politiska grupperna till vänster är positiva, och de politiska grupperna till höger är negativa, tror jag beror främst på att höger respektive vänster har olika syn på samhälle och individ, vilket avspeglar sig särskilt i frågan om jämställdhet. Jämställdhet är en fråga som enligt min åsikt är intimt förknippad med höger-vänster. Hur man ser på jämställdhet hänger samman med hur man ser på kapitalism respektive socialism och individualism respektive kollektivism, variabler som kan sägas karaktärisera höger-vänster (Goldmann m.fl. 1997: 87-88).

Politiska grupperingar till vänster har oftast en mer utvecklad och komplex analys av kön och genus än vad grupper till höger har. Det märks till exempel i debatterna om ett jämställdhetsinstitut och jämställdhetsintegrering. Varför det är så tror jag hänger samman med just höger-vänster. Jag tror att vänstern sätt att tala om strukturer, men givetvis också individer, öppnar upp för en komplex analys av kön och genus. Tvärtom tror jag att högerens individualistiska samhällssyn leder till en begränsad analys. Det är svårt att förklara ojämställdheten i samhället med utgångspunkt i den fria individen och utan att tala om strukturer samt hur struktur och individ hänger samman med varandra.

Jag tror också att vänsterns breda syn på statens funktion i samhället öppnar upp för fler strategier och åtgärder som syftar till att bekämpa ett icke jämställt samhälle, till exempel kvotering. Tvärtom tror jag att högerens kritik av statlig intervention, som grundar sig i en tro på en fri marknad och individualism, leder till en brist på kraftfulla verktyg som syftar till ökad jämställdhet. Högerens breda definition av vad som är privat, i jämförelse med vad som är offentligt, skulle också kunna innebära en begränsning. En vid privat sfär ökar risken för att frågan om jämställdhet hamnar där och förlorar politiskt värde.

Mot bakgrund av detta resonemang menar jag att vänsterns sätt att analysera kring samhälle och individ öppnar upp för frågan om jämställdhet, medan högerens sätt att analysera snarare låser frågan. Höger-, och vänstergruppers skilda sätt att analysera kring jämställdhet kan enligt min åsikt i många fall förklara varför de ibland har så olika uppfattningar.

Jag tror dock att jämställdhet inte bara är en fråga om ideologisk bakgrund. Könstillhörighet antar jag har minst lika stor betydelse. Majoriteten av kvinnliga ledamöter i debatterna om jämställdhet och i jämställdhetsutskottet (FEMM) talar för det (Europaparlamentet 2006 b, Europaparlamentet 2007 b).

Jag tror att anledningen till varför främst kvinnliga parlamentariker prioriterar frågan om jämställdhet är att de, till skillnad från de manliga parlamentarikerna, uppfattar ojämställdheten i parlamentet som ett stort problem. Män och kvinnors liv ser olika ut som en följd av en patriarkal ordning i samhället. Män är överordnade och kvinnor är underordnade. Det är de kvinnliga, inte de manliga, ledamöterna som främst drabbas av ojämställdheten. En grundläggande kunskap inom väljarforskning är att vem man är socialt, hur ens vardag ser ut, är av stor betydelse för hur man uppfattar politiken, det vill säga vilka problem man uppfattar och vilka lösningar man förespråkar (Oskarson & Wängnerud 1995: 140).¹⁵

Avslutningsvis, det är uppenbart att det finns motsättningar inom parlamentet som grundar sig i skillnader med avseende på ideologisk bakgrund, nationell tillhörighet och kön. Motsättningarna synliggör var drivkraften respektive motståndet mot EU:s

¹⁵ Denna analys av könstillhörighet är allmänt vedertagen. Till exempel menar Sterner att kön är den mest avgörande variabeln när det gäller jämställdhetsfrågor i politiska sammanhang. Maria Carlshamre (IND/DEM, Feministiskt Initiativ) har dock en annan bild än Sterner, och övriga svenska parlamentariker. Carlshamre vänder sig mot att kön skulle vara av betydelse överhuvudtaget. Hon anser att det istället handlar om ideologisk bakgrund, nationell tillhörighet och huruvida ledamöten är feminist eller inte. På så sätt inkluderar hon en ny dimension på frågan, det vill säga en feministisk sådan (Intervju av Maria Carlshamre 2007, Intervju av Gunilla Sterner 2007).

jämställdhetspolitik finns. Förenklat kan man säga att drivkraften finns hos kvinnliga ledamöter som tillhör politiska grupper till vänster och som kommer från länder med god jämställdhetspolitik. Motståndet finns hos manliga ledamöter som tillhör politiska grupper till höger och som kommer från länder med underkänd jämställdhet. Typ av land har dock inte lika stor betydelse som de två andra faktorerna. Det är en förenklad bild, men jag anser att den ger en bra anvisning av vilka ledamöter som är positiva respektive negativa till jämställdhetsfrågor inom EU (Bilaga 1, 2, 3).

Resultatet får konsekvenser för EU:s jämställdhetspolitik. Jag anser att det är ett problem att motståndet förkroppsligas av manliga parlamentariker från politiska grupper till höger, eftersom de kategorierna utgör majoriteten i parlamentet. På samma sätt är det ett problem att drivkraften förkroppsligas av kvinnliga parlamentariker i grupper till vänster för att de kategorierna utgör en minoritet. Parlamentariker från länder med god jämställdhet utgör också en minoritet i parlamentet.

För att uppnå en effektiv jämställdhetspolitik skulle det med andra ord vara positivt med fler parlamentariker från grupper till vänster, fler parlamentariker från länder med god jämställdhetspolitik och fler kvinnliga parlamentariker. De två första kriterierna är inte så lätta att uppfylla, men det sista kriteriet om fler kvinnor är både möjligt och avgörande. Jag är övertygad om att fler kvinnor i parlamentet skulle innebära flera positiva saker, till exempel en jämnare könsfördelning och att jämställdhet blev en prioriterad fråga inom EU.

Det är dock viktigt att komma ihåg att det samtidigt krävs andra verktyg och strategier för att skapa en effektiv jämställdhetspolitik inom EU. Det krävs till exempel en attitydförändring inom hela parlamentet. Det krävs att också manliga parlamentariker som tillhör politiska grupper till höger och som kommer från länder med underkänd jämställdhetspolitik förändrar sin negativa inställning till jämställdhetsfrågor och inser att jämställdhet är en viktig fråga inom EU.

10 Referenser

Bomberg, Elizabeth & Cram, Laura & Martin, David 2004. "EU:s institutioner", s. 69-94 i Bomberg, Elizabeth & Stubb, Alexander (red.), *Hur fungerar EU?* Liber Ekonomi: Malmö

Callaghan, Helen & Höpner, Martin 2004. "Parties or Nations? Political Cleavages over EU Efforts to Create a Single European Market for Corporate Control", s. 1-37. http://poloek-dvpw.mpi-fg-koeln.mpg.de/e_documents/publikationen/Callaghan%20Hoepner%20-%20Parties%20or%20Nations.pdf. 2008-01-11.

Carrubba, Clifford & Gabel, Matthew, 1999. "Roll-call Votes and Party Discipline in the European Parliament: Reconsidering MEP Voting Behaviour", s. 1-33. <http://www.lse.ac.uk/collections/EPRG/pdf/Working%20Paper%202.pdf>. 2008-01-11.

Devine, Fiona 2002. Second Edition. "Qualitative Methods", s. 197-215 i Marsh, David & Stoker, Gerry (red.), *Theory and Methods in Political Science*. Hampshire, New York: Palgrave Macmillan.

Dobson, Lynn & Weale, Albert 2004. "Styrelseformer och legitimitet", s. 182-199 i Bomberg, Elizabeth & Stubb, Alexander (red.), *Hur fungerar EU?* Liber Ekonomi: Malmö

Esaiasson, Peter & Gilljam, Mikael & Henrik, Oscarsson & Wängnerud, Lena 2004. *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Norstedts Juridik AB: Stockholm.

Europaparlamentet 2006 a. "Det nya europeiska jämställdhetsinstitutet kan starta sin verksamhet". http://www.europarl.europa.eu/news/expert/infopress_page/014-1381-345-12-50-902-20061208IPR01264-11-12-2006-2006-false/default_sv.htm. 2008-02-10

Europaparlamentet 2006 b. "Betänkande*** Om förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättandet av ett europeiskt jämställdhetsinstitut" (A6-0043/2006). <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A6-2006-0043&language=SV&mode=XML>. 2008-01-11.

Europaparlamentet 2006 c. "Hur röstar ledamöterna?". http://www.europarl.europa.eu/news/public/story_page/009-9320-171-06-25-901-20060628STO09319-2006-20-06-2006/default_sv.htm. 2008-01-14.

Europaparlamentet 2006 d. "****II Andrabehandlingsrekommendationen Om rådets gemensamma ståndpunkt inför antagandet av Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett europeiskt jämställdhetsinstitut" (A6-0455/2006). <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2006-0455+0+DOC+XML+V0//SV>. 2008-01-15.

Europaparlamentet 2007 a. "Jämställdhetsperspektiv i Europaparlamentet".

http://www.europarl.europa.eu/news/expert/briefing_page/1927-015-01-03-20070112BRI01902-15-01-2007-2007/default_p001c010_sv.htm. 2008-01-11.

Europaparlamentet 2007 b. "Betänkande Om integrering av ett jämställdhetsperspektiv i utskottens verksamhet" (A6-0478/2006).

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2006-0478+0+DOC+XML+V0//SV>. 2008-01-11.

Europaparlamentet 2007 c. "Jämställdhetsperspektiv i utskottens verksamhet".

http://www.europarl.europa.eu/news/expert/infopress_page/014-1941-015-01-03-902-20070112IPR01916-15-01-2007-2007-false/default_sv.htm. 2008-01-15.

Europaparlamentet 2007 d. "Gruppen Identitet, tradition och suveränitet upphör".

http://www.europarl.europa.eu/news/expert/infopress_page/008-13089-316-11-46-901-20071114IPR13088-12-11-2007-2007-true/default_sv.htm. 2008-01-11.

Europaparlamentet 2008 a. "Politiska grupper i Europaparlamentet".

<http://www.europarl.europa.eu/stockholm/2526/sto4506eu14129.htm>. 2008-01-11.

Europaparlamentet 2008 b. "De politiska grupperna".

<http://www.europarl.europa.eu/parliament/public/staticDisplay.do?id=45&pageRank=4&language=sv>. 2008-01-11.

Europaparlamentet 2008 c. "Svenska ledamöter".

<http://www.europarl.europa.eu/stockholm/2526/sto4506eu4583.htm>. 2008-01-14.

Europaparlamentet 2008 d. "Utskotten".

<http://www.europarl.europa.eu/stockholm/2526/sto4506eu10827.htm>. 2008-01-14.

Europaparlamentet 2008 e. "Kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män".

<http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/membersCom.do?language=SV&body=FEMM>. 2008-02-25.

Europaparlamentet 2008 f. "Svenska ledamöter i utskotten",

<http://www.europarl.europa.eu/stockholm/2526/sto4506eu8473.htm>, 2008-02-25.

Europaparlamentet 2008 g. "Sammanträdesperioder".

<http://www.europarl.europa.eu/stockholm/2526/sto4506eu10817.htm>. 2008-01-14.

European Commission 2008. "European Institute for Gender Equality",

http://ec.europa.eu/employment_social/gender_equality/gender_institute/index_en.html, 2008-01-15.

European Women's Lobby 2006. "Statistics on Women in Political Decision-Making at European and National Level".

http://www.womenlobby.org/SiteResources/data/MediaArchive/policies/Women%20in%20decision%20making/Statistics%20women%20in%20EP%20Dec%202006_EN.pdf 2008-02-25.

EU-upplysningen 2008 a. "Jämställdhet". <http://www.eu-upplysningen.se/Amnesomraden/Sysselsattning-och-socialpolitik/Jamstalldhet/>. 2008-01-11.

EU-upplysningen 2008 b. "Från förslag till beslut", <http://www.eu-upplysningen.se/Institutioner-och-beslutsprocesser/Fran-forslag-till-beslut/>, 2008-01-14.

EU-upplysningen 2008 c. "Europaparlamentets första behandling". <http://www.eu-upplysningen.se/Institutioner-och-beslutsprocesser/Fran-forslag-till-beslut/Medbeslutande/Europaparlamentets-forsta-behandling/>. 2008-01-15.

EU-upplysningen 2008 d. "Europaparlamentets andra behandling". <http://www.eu-upplysningen.se/Institutioner-och-beslutsprocesser/Fran-forslag-till-beslut/Medbeslutande/Europaparlamentets-andra-behandling/>. 2008-01-15.

Goldmann, Kjell & Pedersen, Mogens N. & Osterud, Oyvind (red.) 1997. *Statsvetenskapligt lexikon*. Universitetsforlaget: Stockholm.

Hix, Simon 2001. "Legislative Behaviour and Party Competition in the European Parliament: An Application of Nominate to the EU*", s. 663-88. <http://www.blackwell-synergy.com.ludwig.lub.lu.se/doi/pdf/10.1111/1468-5965.00326?cookieSet=1>. 2008-01-14.

Hix, Simon 2002. "Parliamentary Behaviour with Two Principals: Preferences, Parties and Voting in the European Parliament", s. 668-698. <http://www.jstor.org.ludwig.lub.lu.se/cgi-bin/jstor/printpage/00925853/sp030003/03x0050x/0.pdf?dowhat=Acrobat&0.pdf>. 2008-03-11.

Hix, Simon & Raunio, Tapio & Scully, Roger 2003 a. "Fifty Years On: Research on European Parliament*", s. 191-202. <http://www.blackwell-synergy.com.ludwig.lub.lu.se/doi/pdf/10.1111/1468-5965.00418>. 2008-02-11.

Hix, Simon & Kreppel, Amie & Noury Abdul 2003 b. "The Party System in the European Parliament", s. 309-331. <http://www.blackwell-synergy.com.ludwig.lub.lu.se/doi/pdf/10.1111/1468-5965.00424>. 2008-03-11.

Hix, Simon & Noury, Abdul & Roland, Gerard, 2005. "Power to the Parties: Cohesion and Competition in the European Parliament, 1979-2001", s. 209-234. <http://elin.lub.lu.se.ludwig.lub.lu.se/elin?func=record&resid=c2cf1ed491004ab7f5d6e55e4008322b&lang=en&query=simon%20hix&start=8&sessionId=D598C95BF7513593BD2E6D2909A67E47&orgFunc=simpleSearch&ftxtOnly=&sdi>. 2008-01-11.

IND/DEM:s hemsida 2008. "Who we are – our political program". <http://indemgroup.eu/16/>. 2008-01-11.

Kommissionen 2006. "En färdplan för jämställdhet 2006-2010". <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0092:FIN:SV:PDF>. 2008-01-11.

Kreppel, Amie & Tsebelis, George 1999. "Coalition Formation in the European Parliament", s. 933-967. <http://cps.sagepub.com/cgi/content/abstract/32/8/933>. 2008-03-11.

Moderaternas veckorapport (v.3) europaparlamentet 2007. "Jämställdhet – integrering av ett jämställdhetsperspektiv i utskottens verksamhet". <http://europa.moderat.se/?page=3&id=507>. 2008-02-26.

Moderaternas veckorapport (v.46) europaparlamentet 2006. "Jämställdhetsutskottet – kvinnor i internationell politik". 2008-02-26. <http://www.gunnar.moderat.se/?use=artikel&id=239>. 2008-02-11.

Norris, Pippa 1996. "Mobilizing the Women's Vote": The Gender-Generation Gap in Voting Behaviour", s. 333-342.

<http://elin.lub.lu.se.ludwig.lub.lu.se/elin?func=record&query=01c0e65f8eabe95f5619f81be3181863&lang=se&start=0&fromColl=1&orgFunc=simpleSearch>. 2008-01-14.

Noury, Abdul G. 2002. "Ideology, Nationality and Euro-Parliamentarians", s.33-58.

<http://eup.sagepub.com/cgi/content/abstract/3/1/33>. 2008-01-14.

Oddbjorn, Knutsen 2001. "Social Class, Sector Employment, and Gender as Party Cleavages in the Scandinavian Countries: A Comparative Longitudinal Study, 1970-95", 311-350.

<http://elin.lub.lu.se.ludwig.lub.lu.se/elin?func=record&query=ea4a3a1886912ae192ebb998ca4bd084&lang=se&start=0&fromColl=1&orgFunc=simpleSearch>. 2008-01-14.

Omröstningsresultat A6-0043/2006.

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONGML+PV+20060314+RES-VOT+DOC+PDF+V0//SV&language=SV>. 2008-01-11.

Omröstningsresultat A6-0478/2006.

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONGML+PV+20070118+RES-VOT+DOC+PDF+V0//SV&language=SV>. 2008-01-11.

Oskarson, Maria & Wängnerud, Lena 1995. *Kvinnor som väljare och valda*. Studentlitteratur: Lund.

Regeringens hemsida 2008 a, "EU-ordlista, ord: Europaparlamentet".

<http://www.regeringen.se/sb/d/2813/a/16018#E>. 2008-01-14.

Regeringens hemsida 2008 b. "Milstolpar i EU:s utvidgning".

<http://www.regeringen.se/sb/d/6787/a/15735>. 2008-01-11.

Stake, Robert E. 2000. "Case Studies", s. 435-454 i Denzin, Norman K & Lincoln, Yvonna S. (red.), *Handbook of Qualitative Research*. London, California, New Delhi: SAGE Publications Ltd.

Sterner, Gunilla 2007. "Discrepancy between political will and reality",

<http://www.regeringen.se/sb/d/8129/a/76264>

Sterner, Gunilla & Biller, Helene 2007. *Gender Mainstreaming in the EU Member States – Progress, Obstacles and Experiences at Governmental Level*. Integrations- och jämställdhetsdepartementet: Stockholm.

Wängnerud, Lena 1999. Kvinnorepresentation. Makt och möjligheter i Sveriges riksdag”.
Lund: Studentlitteratur.